

RP 194/2018 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till museilag och lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ny museilag. I propositionen föreslås därtill ändringar i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Enligt förslaget ändras museilagens syften samt bestämmelserna som gäller verksamhetens syfte och villkoren för statsandel. Museer med regionalt ansvar och riksansvar ska enligt förslaget ersätta det nuvarande systemet med landskapsmuseer och regionala konstmuseer samt systemet med riksomfattande specialmuseer. Enligt förslaget ska lagen föreskriva om ansvarsmuseernas uppgifter och om förutsättningarna för utnämning till ansvarsmuseum. Beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel och om utnämning till ansvarsmuseum ska enligt förslaget gälla tills vidare, men undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års intervaller om museet fortfarande uppfyller villkoren för statsandel. I fråga om ansvarsmuseer utvärderas även om museet fortfarande uppfyller förutsättningarna för utnämning till ansvarsmuseum och om museet har skött uppgifterna som föreskrivs för ansvarsmuseer. Enligt förslaget ska ansvarsmuseerna med fyra års intervaller förhandla med Museiverket om en plan som gäller följande fyraårsperiod.

I grunden ska statsandelssystemet för museer även i fortsättningen vara ett kalkylerat system där statsandelen grundar sig på antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen och på ett pris per enhet som bestäms per årsverke. Statsandelen för museer ska enligt förslaget bestå av basfinansiering och uppgiftsbaserad finansiering för museer med regionalt ansvar och riksansvar. Enligt förslaget är statsandelsprocenten för museernas basfinansiering 37. Statsandelsprocenten för den del av årsverkerna som bestäms enligt uppgiften är enligt förslaget 85 för museer med regionalt ansvar. Den uppgiftsbaserade finansieringen för museer med riksansvar ska enligt förslaget beviljas som en höjning av statsandelen med ett belopp som grundar sig på prövning. Beviljandet av statsandel grundar sig på undervisnings- och kulturministeriets fyraåriga finansieringsplan. Avvikelser från planen görs endast på lagstadgade grunder.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020. Med övergångsbestämmelserna periodiseras reformens konsekvenser i fall där reformen orsakar väsentliga förändringar i statsandelens belopp för ett museum.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 NULÄGE	4
1.1 Inledning	4
1.2 Lagstiftning och praxis.....	4
<i>Allmänt om museiväsendet och museernas finansieringssystem</i>	4
<i>Museilagen och statsrådets förordning om museer</i>	5
<i>Tillämpningspraxis för museilagen</i>	8
1.3 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet.....	10
1.4 Bedömning av nuläget	11
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	13
2.1 Målsättning	13
2.2 Alternativ	14
2.3 De viktigaste förslagen.....	15
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	17
3.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
<i>Konsekvenser för statsfinanserna</i>	17
<i>Konsekvenser för kommunernas och övriga statsandelstagares ekonomi</i>	17
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	19
3.3 Konsekvenser för miljön.....	20
3.4 Samhälleliga konsekvenser	20
3.5 Uppföljning av konsekvenserna av reformen	20
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	21
DETALJMOTIVERING	22
1 LAGFÖRSLAG	22
1.1 Museilag.....	22
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	22
2 kap. Statsandel för driftskostnaderna för professionella museer	23
3 kap. Ansvarsmuseer.....	26
4 kap. Särskilda bestämmelser.....	30
5 kap. Ikraftträdande.....	33
1.3 Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	34
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	36
3 IKRAFTTRÄDANDE	36
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	36
LAGFÖRSLAG	38
1. Museilag.....	38
2. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	43
BILAGA	46
PARALLELLEXT	46

RP 194/2018 rd

2. Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....46

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Inledning

Propositionen är en del av helhetsreformen av finansieringssystemet för utövande konst och museer som har beretts som en helhet. I beredningen har finansieringssystemet betraktats med tanke på både sådana professionella aktörer som får statsandel för närvarande och sådana som fungerar utanför statsandelssystemet och eventuellt för prövningsbaserat verksamhetsunderstöd eller projektunderstöd från staten. På basis av remissyttrandena om förslaget från sakkunniggruppen som har berett reformen har man dock ansett att avsnittet som gäller statsandelar för verksamhetsenheter inom utövande konst ännu måste omarbetas när det gäller vissa frågor. Till följd av detta har man beslutat att genomföra helhetsreformen av finansieringssystemet för utövande konst och museer i två skeden. I det första skedet genomförs helhetsreformen av museilagen, som ingår i denna proposition, samt reformerna som gäller statsunderstödsfinansieringen för den utövande konstens s.k. fria fält. I det andra skedet är avsikten att förnya statsandelssystemet för den utövande konsten.

1.2 Lagstiftning och praxis

Allmänt om museiväsendet och museernas finansieringssystem

Genom statsandelssystemet finansierar staten verksamheten vid professionellt drivna privata och kommunala museer. Bestämmelser om villkoren för statsandel och om utbetalning av statsandel finns i museilagen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). Förutom att finansiera museiverksamhet genom statsandelssystemet finansierar undervisnings- och kulturministeriet också verksamheten vid nationella museer och universitetens museer. Verksamheten vid Nationalmuseet, som hör till Museiverket, finansieras med budgetmedel. Fram till 2013 var även Statens konstmuseum, dvs. nuvarande Nationalgalleriet, en statlig institution. Från 2014 har Nationalgalleriet varit en självständig offentligrättslig stiftelse vars verksamhet staten finansierar med statsunderstöd. Finansieringen av universitetens museer sker som en del av finansieringen av universiteten. Staten stöder även museiverksamhet på vissa andra områden. Förutom verksamhetsunderstöd kan museer beviljas projektunderstöd som grundar sig på prövning samt investerings- och hyresunderstöd.

Museiväsendet i Finland har utvecklats sedan slutet av 1800-talet, då Nationalmuseet bildades av statens samlingar, konstmuseet Ateneums föregångare Konstföreningens galleri grundades och de första museerna som presenterade privatpersoners samlingar inledde sin verksamhet. Åbo stads historiska museum öppnades 1885 och var det första egentliga stadsmuseet. Museiväsendet blev gradvis mer professionellt från början av 1930-talet. 1950- och 60-talen utgjorde en livlig utvecklingsperiod med tanke på både professionaliseringen och grundandet av lokala museer.

På 1970-talet inleddes utvecklandet av statsbidragssystemet för museer och den inbördes hierarkin mellan museerna etablerades. Denna hierarki gäller till stora delar fortfarande. Museiväsendets grund utgjordes av de riksomfattande centralmuseerna (senare de riksomfattande museerna Nationalmuseet, konstmuseet Ateneum/Statens konstmuseum/Nationalgalleriet och Helsingfors universitets Naturvetenskapliga museer/Naturvetenskapliga centralmuseet) samt landskapsmuseerna och de regionala konstmuseerna som fungerade som centralmuseer i landskapen och utnämndes av undervisningsministeriet samt de riksomfattande specialmuseerna. Övriga museer klassificerades som lokala museer. När Museiverket grundades år 1972 fick

det till uppgift att sköta den allmänna tillsynen och ledningen, senare styrningen och utvecklingen, i fråga om museiväsendet.

År 1979 utfärdades ett statsrådsbeslut om grunderna för statsunderstöd för museer (404/1979) som fastställde vad som förutsätts av museiverksamhet som understöds. Genom lagen om statsandelar och statsunderstöd för museer (1146/1988), som trädde i kraft 1989, omfattades museiverksamheten av statsandel. I och med lagstiftningen som gällde museibranschen började begreppet professionell museiverksamhet etableras. Begreppet lokalt museum övergick till att hänvisa närmast till privata och kommunala museer som drivs genom frivillig verksamhet och fungerar utanför statsandelssystemet. Museilagen och dess bestämmelser om syftet med museiverksamheten och villkoren för statsandel blev en standard för museernas professionalitet och ett verktyg för utvecklingen av museibranschen.

Ursprungligen grundade sig statsandelen på faktiska driftskostnader och statsandelsprocenten fastställdes enligt kommunens bärkraftsklass. Reformen av kommunernas statsandelssystem trädde i kraft i början av 1993. Det nya systemet byggde på kalkylerade grunder. I samband med reformen togs även teatrar och orkestrar in i statsandelssystemet. Tidigare hade staten deltagit i finansieringen av deras verksamhet med statsunderstöd som grundade sig på provning. I och med reformen blev de kalkylerade grunderna för statsandelssystemet för teatrar och orkestrar det kalkylerade antalet årsverken och det kalkylerade priset per enhet som fastställs som grund för statsandelen. I samband med reformen stiftades museilagen (729/1992) och teater- och orkesterlagen (730/1992), som fortfarande gäller i ändrad form. I statsrådets förordning om museer (1192/2005) utfärdades närmare bestämmelser om vissa förutsättningar för statsandel samt om uppgifterna hos landskapsmuseer och regionala konstmuseer samt riksomfattande specialmuseer. Från år 2009 infördes ett system där priset per enhet justeras regelbundet så att det motsvarar de faktiska kostnaderna.

Museilagen och statsrådets förordning om museer

Bestämmelser om museiverksamhetens syften finns i 1 § i museilagen. Enligt bestämmelsen är museiverksamhetens syfte att upprätthålla och stärka befolkningens förståelse av sin kultur, sin historia och sin miljö. Museerna ska främja tillgången till information om kultur- och naturarvet genom att ta till vara och bevara det materiella och visuella kulturarvet för kommande generationer, forska, undervisa och sprida information om det samt bedriva utställnings- och publikationsverksamhet.

Bestämmelser om villkor för erhållande av statsandel för museiverksamhet finns i 2 § i museilagen. Enligt 1 mom. 1 punkten förutsätts att museet ägs av en kommun eller samkommun eller av en privat sammanslutning eller stiftelse, till vars stadgeenliga uppgifter hör att bedriva museiverksamhet eller att svara för ett museum. I fråga om privata sammanslutningar och stiftelser ska bedrivande av museiverksamhet eller svarande för ett museum antecknas i stadgarna för sammanslutningen eller stiftelsen som upprätthåller museet. I fråga om kommunala museer uppfylls stadgeenligheten genom stadganden på kommunal nivå om museiverksamheten.

Enligt 2 punkten är ett villkor att det finns ekonomiska förutsättningar för verksamheten, men att museet dock inte drivs i syfte att eftersträva ekonomisk vinst. Museets basfinansiering ska vara tryggad på lång sikt. Av ett privat museums stadgar eller bolagsordning ska framgå att syftet med verksamheten är något annat än eftersträvan av ekonomisk vinst.

Enligt 3 punkten ska museet ha stadgar som styr verksamheten och som definierar museets ansvarsområde på det sätt som bestäms genom förordning av statsrådet. Enligt statsrådets förordning om museer ska åtminstone museets ämnesområde och geografiska område beaktas i

RP 194/2018 rd

definitionen av museets ansvarsområde och i verksamheten som gäller tillvaratagande, forskning och dokumentering.

Enligt 4 punkten förutsätts att det finns garantier för att museets samlingar bibehålls som museisamlingar även om museet upphör med sin verksamhet. I stadgarna för en privat sammanslutning eller stiftelse som upprätthåller ett museum ska bestämmelsen om upplösning av sammanslutningen eller stiftelsen eller nedläggning av verksamheten vara formulerad så att museisamlingarna även i dessa fall bibehålls som museisamlingar. Av kommunala museer förutsätts att en motsvarande punkt om att trygga samlingarna inkluderas i stadgarna som styr museets verksamhet.

Enligt 5 punkten ska museet ha en verksamhetsansvarig museichef som sköter uppgiften som huvudsyssla samt tillräcklig personal med utbildning inom museibranschen. Enligt 2 mom. i paragrafen utfärdas bestämmelser om minimiantalet anställda med utbildning inom museibranschen och om behörighetsvillkoren för dem genom förordning av statsrådet. Enligt statsrådets förordning om museer har museet en museichef och åtminstone en annan anställd i huvudsyssla, av vilka den ena ska ha högre högskoleexamen och den andra högskoleexamen, examen inom yrkesutbildning på högre nivå eller motsvarande tidigare examen på institutnivå. Dessutom krävs av vardera förtrogenhet med det verksamhetsområde som museet företräder samt grundstudier i museologi eller arbetserfarenhet av museibranschen. Av särskilda skäl kan en sådan person vara museichef som har ovan avsedd examen och förtrogenhet med det verksamhetsområde som museet företräder men varken har slutfört grundstudierna i museologi eller har minst ett års arbetserfarenhet i sakkunniguppgifter inom museibranschen. I ett sådant fall ska museet ha minst två andra sådana anställda i huvudsyssla som har slutfört grundstudierna i museologi eller har minst ett års arbetserfarenhet i sakkunniguppgifter inom museibranschen.

Enligt 6 punkten förutsätts att museets lokaler för utställningar, personalen och allmänheten samt för skötseln och förvaringen av samlingarna är ändamålsenliga. Det har inte ställts några minimikrav på lokalerna exempelvis i fråga om ytan. Exakta nivåkrav finns inte heller för lokalerna avsedda för skötsel och förvaring av samlingarna, men de ska lämpa sig för ändamålet.

Enligt 7 punkten är ett villkor att museets verksamhet pågår året om och samlingarna är tillgängliga för besökare. Museet ska i princip kunna nås av publiken och forskare året om. Museet ska ha regelbundna öppettider varje vecka. Museer vars grundutställning är regelbundet öppen för allmänheten endast under sommaren ska under andra tider på året på andra sätt ordna museiverksamhet riktad till allmänheten.

Enligt 8 punkten ska museet, på det sätt som bestäms genom förordning av statsrådet, ha en verksamhets- och ekonomiplan samt andra planer som styr verksamheten. Enligt statsrådets förordning om museer ska museet ha en långsiktig verksamhets- och ekonomiplan som utöver finansieringsplaner innehåller planer för museets mål och prioriteringar samt för hur forskningen och konserveringen är ordnad i museet och hur samlingarna visas, tas till vara, utökas och bevaras.

Enligt 3 § 1 mom. i museilagen godkänner undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för statsbudgeten de museer som är berättigade till statsandel. På motsvarande sätt beslutar ministeriet inom ramen för statsbudgeten om det antal årsverken som ska utgöra den kalkylerade grunden vid beräkningen av museernas statsandelar. I fråga om nya museer som ansöker om att omfattas av statsandel begär ministeriet ett utlåtande om ansökningarna av Museiverket. Museiverket bedömer om sökanden uppfyller kriterierna enligt museilagen. Nya museer

RP 194/2018 rd

som uppfyller villkoren för statsandel kan godkännas som berättigade till statsandel endast i begränsad utsträckning och årsverkena kan inte heller nödvändigtvis fastställas till fullt antal enligt de faktiska årsverkena.

Enligt 3 § 2 mom. i museilagen betalas till de riksomfattande specialmuseer, landskapsmuseer och regionala konstmuseer som undervisnings- och kulturministeriet utser en 10 procentenhet större statsandel än vad lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet stadgar, på grund av dessas riksomfattande eller regionala uppgifter. Bestämmelser om landskapsmuseernas uppgifter finns i 3 § i statsrådets förordning om museer och bestämmelser om riksomfattande specialmuseers uppgifter i 4 § i förordningen. Landskapsmuseernas och de regionala konstmuseernas uppgift är att främja museiverksamheten, bevarandet av kulturmiljön samt den visuella kulturen inom sitt verksamhetsområde, att sörja för samarbetet inom museiverksamheten i sitt område samt tillgången på information som hänför sig till kulturarvet och konsten, att ge sakkunnighjälp i frågor som hänför sig till verksamhetsområdet, att sköta de uppgifter som ankommer på staten och om vilka särskild överenskommelse har träffats med Museiverket och att utföra andra uppgifter som undervisnings- och kulturministeriet har ålagt museet. De riksomfattande specialmuseernas uppgift är att främja specialmuseiverksamheten inom sitt specialområde, att sörja för samarbetet mellan museer som företräder samma specialområde samt tillgången på information som hänför sig till museisamlingarna inom specialområdet, att ge sakkunnighjälp i frågor som hänför sig till verksamhetsområdet och att utföra andra uppgifter som undervisnings- och kulturministeriet har ålagt museet.

Genom lag 138/2015 fogades till museilagen en ny 3 a §, vars 1 mom. bestämmer om förutsättningarna för att utses till riksomfattande specialmuseum. Den första förutsättningen är att museet representerar ett nationellt sett betydande verksamhetsområde. Verksamhetsområdet ska vara tillräckligt brett men det får inte överlappa andra museer på ett betydande sätt. Verksamhetsområdet ska också vara samhälleligt betydelsefullt och museet ska i sin verksamhet eftersträva att vara unikt. För det andra krävs att museet behövs med tanke på verksamhetsområdet. Med behov avses att museet besitter den riksomfattande sakkunskapen på sitt verksamhetsområde. Museet verkar i aktivt samarbete med museibranschen och intressegrupper på sitt verksamhetsområde, och det finns en tydlig efterfrågan och publik för dess tjänster. Vid utvärdering av behovet beaktas i vilken grad museets verksamhet är riksomfattande, samarbetet och intressegrupperna, publikarbetet och sakkunskapen. Det tredje villkoret är att museet har en nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde. Samlingens betydelse ska kunna beskrivas som nationalsamling på museets verksamhetsområde. Museets samling ska med tanke på det finländska kulturarvet omfatta en stor mängd oersättligt värdefullt material som andra museer inte har. Samlingen ska till temat, åldern och omfattningen vara historiskt och kulturpolitiskt betydelsefull. Samlingsarbetet ska vara systematiskt och eftersträva samordning av samlingsverksamheten och lagringsansvaret på det egna området. För det fjärde förutsätts att museet har förutsättningar att sköta de uppgifter som föreskrivs i 4 § i statsrådets förordning om museer. Skötandet av uppgifterna främjas bland annat av att museets lokaler och personalresurser är tillräckliga. Vid utvärderingen av tillräckligheten beaktas exempelvis omfattningen av museets verksamhetsområde, samling och intressegrupper. För närvarande finns det 16 riksomfattande specialmuseer.

Enligt lagens ikraftträdandebestämmelse ska ett museum som vid ikraftträdandet av lagen är utsett till riksomfattande specialmuseum senast den 31 december 2018 visa undervisnings- och kulturministeriet att museet uppfyller förutsättningarna i 3 a §. Undervisnings- och kulturministeriet har utfärdat anvisningar som gäller detta förfarande.

Enligt 2 mom. kan undervisnings- och kulturministeriet efter att ha hört huvudmannen för ett museum återkalla ställningen som riksomfattande specialmuseum, om museet inte längre upp-

RP 194/2018 rd

fyller förutsättningarna i 1 mom. eller om museet inte utför de uppgifter som föreskrivits med stöd av lagen.

Enligt 4 a § i museilagen kan riksomfattande specialmuseer beviljas statsunderstöd efter prövning för skötseln av specialuppgifter. Understöden har beviljats som allmänna understöd för verksamheten. År 2018 uppgick de beviljade understöden till sammanlagt 4,35 miljoner euro. Därtill får museer som verkar i Senatfastigheters lokaler understöd som grundar sig på prövning för att täcka lokalkostnaderna.

Tillämpningspraxis för museilagen

När museilagen trädde i kraft godkändes alla 105 museer som uppfyllde lagens krav som berättigade till statsandel. Under lagens giltighetstid fram till år 2018 har totalt 42 nya museer omfattats av systemet. Det har skett 17 fusioner där ett museum har sammanslagits med ett annat museum som omfattas av lagen. Den första fusionen genomfördes 2004. Två museer har separerats till två olika museer. Nio museer har avlägsnats ur lagens tillämpningsområde. Museer avlägsnades ur lagens tillämpningsområde i synnerhet under åren 2006—2009 när övergångsperioden för reformen av museilagen upphörde och minimiantalet professionell museipersonal i huvudsyssla steg från en till två.

År 2018 omfattas totalt 124 museer av lagen. Museernas statsandelsprocent är 37. Ministeriet kan utse ett museum till landskapsmuseum eller regionalt konstmuseum eller riksomfattande specialmuseum. I statsrådets förordning om museer finns bestämmelser om dessa museers uppgifter. Vart fjärde år förhandlar museerna om tyngdpunkterna i verksamheten under ledning av Museiverket. Landskapsmuseer, regionala konstmuseer och riksomfattande specialmuseer betalas statsandel höjd med 10 procentenheter. Det finns totalt 49 sådana museer. I 3 a §, som fogades till lagen år 2015, finns bestämmelser om förutsättningarna för riksomfattande specialmuseer.

Efter biblioteken är museerna den kulturtjänst som har det mest täckande utbudet. Utgående från verksamheten kan museerna delas in i kulturhistoriska museer, konstmuseer, specialmuseer och naturvetenskapliga museer. År 2018 uppgår museernas totala statsandelar till ca 33,6 miljoner euro. Museerna får statsandel på basis av 1 183 årsverken. Antalet faktiska årsverken vid museerna är ändå betydligt större och antalet faktiska årsverken som använts vid beräkningen av statsandelen för 2018 var mer än 600 årsverken större. Redan när systemet infördes var antalet faktiska årsverken vid museerna mer än 100 årsverken större än antalet tillgängliga årsverken enligt statsbudgeten.

I praktiken har det gått långsamt för museerna att omfattas av statsandel även när villkoren uppfylls, eftersom de tillgängliga resurserna varit begränsade. Även årsverkena har fastställts inom ramen för statsbudgeten, varvid antalet årsverken som fastställts för museet kan ha varit avsevärt mycket lägre än det faktiska antalet årsverken vid museet. Andelen årsverken som täcks med statsandel av museernas faktiska antal årsverken varierar beroende på museet. Skillnaden mellan årsverkena har inte jämnats ut kalkylmässigt, även om kalkylmässig utjämning i någon mån också har gjorts de senaste åren. Därmed grundar sig statsandelssystemet både på lagen och på prövning. Statsandelen ökar inte automatiskt när institutionens faktiska antal årsverken ökar. Antalet årsverken som läggs till grund för statsandelen kan även minskas för institutionerna. I fråga om antalet årsverken har man strävat efter att trygga den långsiktighet och förutsebarhet som museiverksamheten kräver, varvid förändringar i volymen på finansieringen av verksamheten inte enbart kan bero på förändringar i volymen hos andra aktörers verksamhet.

RP 194/2018 rd

Uppgifter för att beräkna institutionernas kalkylerade antal årsverken erhålls genom Utbildningsstyrelsens årliga enkät som gäller driftskostnader och prestationer. Museerna redovisar kostnader enligt bokföringen som hör till statsandelsgrunden. Dessa är verksamhetskostnader, fastighetskostnader och mindre investeringar.

Antalet årsverken i fråga om annan än ordinarie, heltidsanställd personal fås genom att dividera summan av lönerna och arvoden med medellönen för den ordinarie, heltidsanställda personalen. Antalet faktiska årsverken fås genom att lägga antalet årsverken för den övriga personalen enligt ovan till det redovisade antalet årsverken för den ordinarie personalen.

Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009)

I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i gymnasielagen (629/1998), lagen om yrkesutbildning (531/2017), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), ungdomslagen (72/2006), idrottslagen (1054/1998), museilagen (729/1992) samt teater- och orkesterlagen (730/1992). Därtill bestäms i lagen om statsunderstöd för anläggningsprojekt enligt ungdomslagen, idrottslagen, museilagen samt teater- och orkesterlagen.

I 22 § i lagen finns bestämmelser om hur statsandelen som beviljas museer, teatrar och orkestrar beräknas. För driftskostnaderna för verksamheten vid ett museum, en teater eller en orkester beviljas dess huvudman i statsandel 37 procent av det belopp som fås när det antal kalkylerade årsverken som fastställts för huvudmannen för museet, teatern eller orkestern multipliceras med det per årsverke bestämda priset per enhet för verksamheten i fråga. För Svenska Teatern i Helsingfors och Tampereen Työväen Teatteri är dock statsandelsprocenten 60 enligt teater- och orkesterlagen. Enligt 3 § 2 mom. i museilagen betalas därtill till de riksomfattande specialmuseer, landskapsmuseer och regionala konstmuseer som undervisnings- och kulturministeriet utser en 10 procentenheter större statsandel. Statsandelsprocenten för dessa museer är därmed 47.

I 35 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs att priserna per enhet för museer, teatrar och orkestrar beräknas särskilt för varje form av konst- och kulturinstitution genom att driftskostnaderna för institutionernas verksamhet under året före det år som föregår det då priset per enhet bestäms divideras med kulturinstitutionernas totala antal faktiska årsverken under samma kalenderår. I momentet föreskrivs det därtill om beaktandet av förändringar i kostnadsnivån och förändringar i verksamhetens omfattning och art som föranleds av statens åtgärder vid fastställandet av priset per enhet. Förändringen i kostnadsnivån bestäms enligt prisindexet för basservice. En förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena beaktas, om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten.

Vid beräkningen av priset per enhet beaktas enligt 2 mom. inte de kostnader som avses i 31 § 1 mom. vilka är bland annat kostnader för anläggningsprojekt eller kostnader för förvärv eller hyra av markområden, mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster, kostnader för skötsel av lån eller kalkylerade räntor och avskrivningar samt kostnader för vilka lagstadgad statsfinansiering beviljas särskilt. Vid beräkningen av priserna per enhet avdras enligt 3 mom. från kostnaderna ett belopp som motsvarar de statsunderstöd som beviljats huvudmännen för institutionerna med stöd av 44 § 1 och 2 mom. i finansieringslagen, 6 a § 2 och 3 mom. i teater- och orkesterlagen samt 4 a § i museilagen för institutionernas verksamhet det år då kostnaderna beräknas. På basis av 4 mom. höjs priset per enhet för privata huvudmän

RP 194/2018 rd

som inte omfattas av systemet för återbäring av mervärdesskatt med ett procenttal som motsvarar den andel av kostnaderna som privata verksamhetsordnare betalar i form av mervärdesskatt. Med bestämmelsen i 5 mom. begränsas verkningarna av den tidsbundna nedskärningen av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet så att den gäller åren 2017—2019.

Genom avdragen från priserna per enhet som avses i 35 a § i finansieringslagen har man gjort bestående de besparingar som gjorts i statsandelarna för museer, teatrar och orkestrar sedan 2012.

Enligt 49 § 1 mom. fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal årsverken som läggs till grund för finansieringen för det följande finansåret.

År 2018 fördelades 1 183 årsverken till museerna. Priset per enhet för ett årsverke är 64 479 euro utan moms och 68 651 euro med moms.

1.3 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

I de övriga nordiska länderna finansieras kommunal och privat musei-, teater- och orkesterverksamhet antingen direkt av ministeriet eller av ämbetsverk som lyder under ministeriet. Beslutsfattandet avviker från det kalkylerade statsandelssystemet som används i Finland. Besluten grundar sig på prövning och beaktar exempelvis verksamhetens omfattning, faktorer som förnyar branschen och de samhällseliga verkningarna. Även kvaliteten påverkar i viss utsträckning finansieringen. Ämbetsverken har ofta en sakkunnig nämnd som stöder beslutsfattandet.

I Sverige fattas besluten på regional nivå. Beslut om finansiering som beviljas till regionerna fattas vid Kulturrådet som är en myndighet under Kulturdepartementet. Kulturrådet bistås i arbetet av ett samverkansråd. De 13 geografiska och administrativa regionerna i Sverige lägger fram för samverkansrådet en kulturplan, på basis av vilken den statliga finansieringen genom myndighetens beslut riktas, med undantag för Stockholmsregionen, till regionförvaltningen för närmare fördelning. Besluten är tidsbundna och gäller etablerade museer, teatrar och orkestrar som drivs av kommuner och privata aktörer samt även fria grupper. År 2016 var finansieringsandelen som staten riktade till konst- och kulturinstitutionerna genom kultursamverkansmodellen 44 %, den kommunala andelen var 41 % och regionalförvaltningens andel 15 %. Kulturrådet beslutar om verksamhetsunderstöd till konst- och kulturinstitutioner i Stockholmsregionen. I fråga om museiverksamheten har systemet reviderats år 2017 då Sveriges första museilag trädde i kraft. I museilagen finns bestämmelser om museernas uppgifter och verksamhetsprinciper och den gäller alla allmänna museer. Med allmänna museer avses ett museum i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än hälften av antalet ledamöter är utsedda av stat, kommun eller landsting. I samband med detta blev Riksantikvarieämbetet även sakkunnigämbetsverk inom museibranschen med uppgift att utveckla och styra museibranschen.

I Norge inleddes en reform av museibranschen år 2002 och till följd av denna finansierar kulturministeriet 63 museer som hör till det nationella museinätverket. Ministeriet utarbetar villkor för användningen av understödet som anknyter till kulturpolitiska fokusområden. Förutom kulturministeriet finansierar även andra ministerier museiverksamhet (undervisningsministeriet finansierar universitetsmuseerna, försvarsministeriet finansierar krigsmuseerna). Norge har ingen museilag. Ur tippningsvinstmedel beviljar Kulturrådet finansiering för museernas treåriga projekt. År 2016 var den offentliga finansieringens andel 75 % av de norska museer-

RP 194/2018 rd

nas finansiering. Av detta var 46 % kulturministeriets andel, den regionala andelen 23 % och den övriga offentliga finansieringen 6 %.

I Danmark regleras museiverksamheten genom lag (Museumsloven). De museer som uppfyller villkoren i museilagen och finansieras av staten är de fem statsdrivna museerna och 97 övriga museer som godkänts med stöd av museilagen (Statsanerkendte museer). Slots- og Kulturstyrelsen är ett statligt ämbetsverk som ansvarar för att utveckla och styra museibranschen. Ämbetsverket genomför museiutvärderingar som syftar till att säkerställa att de statliga museerna och andra museer som stöds av staten uppfyller museilagens villkor i fråga om verksamheten, innehållet och den ekonomiska soliditeten och planmässigheten. Den statliga finansieringen av statsdrivna museer står för 61 % av hela finansieringen, och museerna får ingen annan offentlig finansiering. Vid övriga museer som stöds av staten står den statliga finansieringen för ca 20 % av hela finansieringen.

I Holland får 300 museer offentlig finansiering. Av dessa får 57 statlig finansiering, 25 landskapsfinansiering och resterande 218 kommunal finansiering. Omkring två tredjedelar av den statliga finansiering som reserverats för nationella museer (Rijks Museums) med stöd av den nationella kulturarvslagen (Erfgoedwet) och villkoren i den beviljas för att sköta samlingarna och upprätthålla de grundläggande funktionerna, vilket möjliggör långsiktig verksamhetsplanering. Den resterande tredjedelen beviljas dessa museer som fyraåriga understöd med beaktande av de kulturpolitiska riktlinjerna för varje fyraårsperiod. I Holland beviljas statlig finansiering även ur sex kulturfonder till andra aktörer än sådana som hör till den nationella kultubranchen för att stöda förnyelse och innovationer. Den statliga finansieringen utgör hälften av all offentlig finansiering till museerna.

I Storbritannien finansieras de nationella museerna (National Museums) av kultur-, kommunikations- och idrottsministeriet DCMS. Finansieringens belopp fastställs med några års intervaller och som grund används finansieringsbehoven som läggs fram av museerna. Om finansieringen av nationella museer har man föreskrivit separat (bl.a. National Heritage Act 1983). Arts Council England (vars nätverk omfattar 1312 ackrediterade museer) beviljar finansiering till en liten grupp regionala museer samt beviljar understöd och stöd inom branschen.

1.4 Bedömning av nuläget

Den gällande museilagen är från 1992 och är delvis föråldrad. Det har ansetts bristfälligt bland annat att närmare bestämmelser om landskapsmuseernas och de regionala konstmuseernas samt de riksomfattande specialmuseernas uppgifter endast föreskrivs på förordningsnivå. I ett uttalande som godkändes av riksdagen 2014 (RP 303/2014 rd; RSv 275/2014 rd) förutsattes att regeringen bereder en helhetsreform av museilagen så att den kan godkännas under valperioden 2015—2018.

Statsandelssystemet för teatrar, orkestrar och museer utgör en stark och tydlig basfinansiering för det riksomfattande nätverket av kulturinstitutioner. Professionellt skötta museer har årligen ca 6,6 miljoner besökare, varav 4,8 miljoner vid museer som omfattas av statsandel. Teatrarna som omfattas av statsandel har ca 2,1 miljoner besökare och orkestrarnas konserter ca en miljon besökare.

Statsandelsinstitutionerna bildar grunden för den regionala finansieringen av kultur. Även om statsandelarna till beloppen är koncentrerade till Södra Finland och tillväxtorterna så fördelar sig finansieringen relativt jämnt i hela landet sett till invånarantalet.

RP 194/2018 rd

För konst- och kulturinstitutionerna som omfattas av statsandelsfinansieringen är finansieringen långsiktig och har tydliga grundprinciper. Genom att systemet grundar sig på årsverken behandlas olika typer av aktörer jämnt och vidare har detta tryggt arbetsplatser i spar- och förändringssituationer och gjort det möjligt att utnyttja freelance-resurser och köpta tjänster. Museilagen samt teater- och orkesterlagen fungerar även som verktyg för professionaliteten och utvecklingen inom branschen.

Det kalkylerade systemet är effektivt administrativt sett och mindre arbetsdrygt jämfört med prövningsbaserad finansiering eller kollegial utvärdering. Å andra sidan har beräkningarna av statsandelarna blivit en aning mer komplicerat till följd av de senaste årens sparbeslut.

Museerna har huvudsakligen ansett att statsandelssystemet är fungerande och möjliggör långsiktig verksamhet. Kritiken har riktats mot de otillräckliga resurserna, som har gjort det långsamt för institutioner som uppfyller lagens krav att omfattas av systemet och bidragit till den ojämna fördelningen av finansieringen mellan institutionerna. Inom museibranschen anses själva systemet huvudsakligen vara bra och fungerande. Innan finansieringssystemet började förnyas inleddes ett museipolitiskt programarbete som utvärderade statsandelssystemets funktion och kartlade utvecklingsbehoven. Riktlinjerna i det museipolitiska programmet (Möjligheternas museum, undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:11) har beaktats i förslagen som gäller förnyandet av museilagen och finansieringssystemet.

Det största trycket i museernas finansieringssystem gäller förnyandet av det regionala museiarbetet. I det nuvarande systemet är landskapsmuseernas och de regionala konstmuseernas grunder för höjd statsandel inte beroende av hur täckande skötseln av uppgifter är och av kostnaderna för tjänsterna. Ifrågasättande museer får statsandel enligt den höjda statsandelsprocenten för hela sin verksamhet oavsett hur stor del av verksamheten som anknyter till skötseln av uppgifter som landskapsmuseum och regionalt konstmuseum. Till exempel om ett annat museum sammanslås med ett landskapsmuseum eller regionalt konstmuseum så betalas höjd statsandel också för dess verksamhet.

Förhandlingsförfarandet mellan Museiverket och landskapsmuseerna, de regionala konstmuseerna och de riksomfattande specialmuseerna som handlar om verksamhetens mål och tyngdpunkter har ansetts nyttigt och viktigt för utvecklandet av den regionala och riksomfattande verksamheten. Förhandlingsförfarandet har också ansetts förbättra informationsutbytet mellan Museiverket och museerna. Det har dock upplevts som ett problem med förfarandet att det inte har någon koppling till finansieringen av museerna.

Enligt det museipolitiska programmet bör målet med reformen vara att balansera utbudet av regionala museitjänster, regionala behov och finansieringens struktur. Strukturerna och finansieringssystemet bör stöda målinriktad och genomslagskraftig verksamhet och göra det möjligt att ordna tjänsterna med täckning i hela landet. Enligt programmet är det nödvändigt att på lagnivå föreskriva om regionala museiuppgifter. Detta gäller i synnerhet den regionala skötseln av myndighetsuppgifter i fråga om kulturmiljön. För närvarande har skötseln av dessa uppgifter grundat sig på avtal mellan Museiverket och landskapsmuseerna på basis av 3 § 4 punkten i statsrådets förordning om museer.

Behovet av att utveckla finansieringssystemet är särskilt aktuellt i det gällande ekonomiska läget, där den offentliga finansieringen inte ökar och där det har varit nödvändigt att rikta sparatgärder även till kultur- och konstinstitutionernas statsandelar. Från år 2012 gjordes en nedskärning på 10 miljoner euro i statsandelarna och åren 2015—2018 gjordes ytterligare be-

sparingar på totalt 10 miljoner euro. Indexhöjningarna av statsandelarna har frusits för hela regeringsperioden.

Skillnaden mellan de tillgängliga årsverkerna enligt statsbudgeten och antalet faktiska årsverken som institutionerna rapporterar till ministeriet har ökat. Antalet tillgängliga årsverken enligt statsbudgeten täcker endast en del av de faktiska årsverkerna vid institutionerna. Skillnaderna mellan olika typer av institutioner är stora. Av museernas faktiska årsverken täcks ca 65 %, av orkestrarnas årsverken ca 87 % och av teatrnas årsverken ca 90 %.

Även om systemet i grunden är kalkylmässigt ingår det därmed även element av prövning i det. Eftersom årsverkerna inte alltid kan beviljas till fullt belopp måste man använda prövning vid fördelningen av årsverken. I fördelningen av årsverken har det blivit vanligare med prövning. Det finns inte tydliga lagstadgade principer enligt vilka årsverkerna fördelas mellan institutioner som godkänts som berättigade till statsandel. Mellan olika typer av konst- och kulturinstitutioner finns också vissa skillnader i praxis vad gäller fördelningen av årsverken. Det begränsade antalet tillgängliga årsverken gör det även svårare för nya aktörer att omfattas av statsandel.

Statsandelssystemet har kritiserats för att det inte identifierar verksamhetens kvalitet och genomslag. Avigsidan med ett kalkylerat system är att det inte innefattar utvärdering av kvaliteten och genomslaget och att utveckling av kvaliteten och genomslaget inte påverkar beloppet på finansieringen. Möjligheten att utveckla statsandelssystemets sporrande inverkan har lyfts fram i slutrapporten för arbetsgruppen som uppföljde genomförandet av statsandelsreformen som gjordes 2008-2010 (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:2) och i tjänstemannarapporten som gäller utvecklingen av statsandelssystemet för museer, teatrar och orkestrar (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2013:11). I remissyttrandena ansågs det dock problematiskt med en modell där en liten del av finansieringen grundar sig på indikatorer som beskriver verksamhetens kvalitet, resultat, volym och mångsidighet, bland annat för att indikatorerna inte ansågs beskriva verksamhetens verkliga kvalitet och genomslag tillräckligt bra och för att modellen hade varit komplicerad och svårbegriplig.

Statsandelssystemet identifierar inte heller i tillräcklig utsträckning att det mellan olika institutionstyper finns skillnader i verksamhetsområdena och kostnads- och intäktsstrukturen, vilket påverkar finansieringsbehovet. På grund av detta har man i vissa fall varit tvungen att komplettera statsandelsfinansieringen med understöd som grundar sig på prövning. Prövningsbaserade understöd beviljas bland annat för verksamheten vid riksomfattande specialmuseer och teatrar och orkestrar med riksomfattande och regional betydelse. När verksamheten finansieras genom två olika finansieringssystem leder det till problem med tanke på beräkandet av kostnaderna för statsandelssystemet och rapporteringen och tillsynen av användningen av statsunderstöd.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Målsättning

Syftet med propositionen är att uppdatera museilagen lagtekniskt och innehållsmässigt, med beaktande av riksdagens uttalande som godkändes 2014 och riktlinjerna i det museipolitiska programmet. De allmänna bestämmelserna om lagens syfte och syftet med museiverksamheten ska enligt förslaget moderniseras med beaktande av museernas nuvarande samhällliga roll och allt mer mångfacetterade verksamhetssätt. Bestämmelserna som gäller ansvarsmuseernas uppgifter lyfts från förordningsnivå till lagnivå. Enligt förslaget ska det på lagnivå bestämmas

om skötandet av uppgifter som sakkunnigmyndighet inom kulturmiljön, i synnerhet inom den byggda miljön och det arkeologiska kulturarvet, på regionnivå i museerna med regionalt ansvar med beaktande av kraven som gäller när offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter.

Syftet med museernas statsandelssystem är att främja tillgången till mångsidigt och regionalt täckande museitjänster som är betydelsefulla för publiken. Med reformen strävar man efter att sporra aktörerna till mångsidig, verkningsfull och högklassig verksamhet samt till långsiktig och målinriktad utveckling och förnyelse. Samtidigt strävar man efter att öka finansieringens förutsebarhet och långsiktighet. Det är viktigt att statsandelssystemet även i fortsättningen tryggar den regionala tillgången och tillgängligheten för olika befolkningsgrupper i fråga om konst- och kulturtjänster.

Målet är också att förbättra transparensen när det gäller finansieringsgrunderna. Enligt förslaget ska lagen föreskriva om principerna vid beslut om antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen. Målet är att skötandet av uppgifter som museum med regionalt ansvar ordnas med täckning i hela landet. Grunderna för finansieringen av den regionala ansvars- och verksamheten utvecklas så att finansieringen bättre motsvarar uppgifternas omfattning och kostnaderna för tjänsterna. Man strävar efter att förtydliga och förenkla finansieringssystemet för museer med riksansvar så att faktorer som påverkar finansieringsbehovet bättre än för närvarande beaktas inom statsandelssystemet. Avsikten är att det inte längre ska finnas ett behov av att komplettera statsandelsfinansieringen med verksamhetsunderstöd som grundar sig på prövning.

2.2 Alternativ

I beredningen har det förekommit olika alternativ för reformen av finansieringssystemet. De alternativ som har diskuterats varierade från att göra det nuvarande statsandelssystemet flexibla till en övergång till ett finansieringssystem som enbart grundar sig på prövning. En återgång till ett prövningsbaserat finansieringssystem har dock inte ansetts ändamålsenlig eftersom ett system som grundar sig på prövning skulle leda till att stabiliteten och förutsebarheten ifråga om enskilda aktörers finansiering minskar och möjligheten att beakta förändringar i kostnadsnivån försvagas. Förfarandet kring att ansöka om, bevilja och övervaka användningen av prövningsbaserad finansiering skulle därtill innebära mer administrativt arbete för både myndigheten och stötdagaren jämfört med ett kalkylerat statsandelssystem. Enligt förslaget ska finansieringssystemet även framöver vara ett statsandelssystem som är baserat på kalkylerade grunder. Det föreslås att element som gäller flexibilitet, incitament och utbytbarhet ökas inom ramen för det kalkylerade systemet samtidigt som man tryggar en stabil, långsiktig finansiering och regional tillgång.

Slutsatsen i beredningen har varit att årsverket är det bästa möjliga sättet att gestalta finansieringen för en arbetskraftsintensiv bransch. På grund av att konst- och kulturinstitutionernas verksamhetsområden är så mångfacetterade har man inte hittat andra prestationsgrunder som kunde vara användbara som finansieringsgrunder.

I beredningen har man begrundat olika alternativ för hur verksamhetens kvalitet och genomslag bättre än i nuläget kan beaktas i fastställandet av statsandelen. I tidigare utredningar om att utveckla statsandelssystemet har det förekommit en modell där en liten del av statsandelen fastställs på basis av indikatorer som beskriver verksamhetens kvalitet och genomslag. Man har dock ansett att ett sådant element av incitament lämpar sig dåligt för ett kalkylerat finansieringssystem. Problemet med modellen har också varit bristen på indikatorer som beskriver verksamhetens kvalitet och genomslag tillräckligt bra. Därför har man i stället strävat efter att

beakta verksamhetens kvalitet och genomslag bland annat genom att regelbundet utvärdera hur förutsättningarna för statsandel och för utnämning till ansvarsmuseum uppfylls samt hur uppgifterna som ansvarsmuseum sköts. Om det finns väsentliga brister i uppfyllandet av villkoren eller skötandet av uppgifterna kan undervisnings- och kulturministeriet återkalla museets rätt till statsandel eller utnämningen till ansvarsmuseum.

I beredningen har man begrundat olika alternativ i fråga om hur systemet kan beakta skillnader i verksamhetsområdet och i kostnads- och intäktsstrukturen för olika typer av konst- och kulturinstitutioner samt hur dessa påverkar finansieringsbehovet. För närvarande beaktas dessa skillnader dels genom att vissa statsandelstagare får en högre statsandelsprocent och dels genom prövningsbaserade statsunderstöd som kompletterar statsandelssystemet.

I arbetsgruppsberedningen av förslaget, där finansieringen av både utövande konst och museer granskades som en helhet, var ett alternativ en modell med koefficienter, där statsandelsprocenten skulle vara den samma för alla, men där man kunde beakta museernas skötsel av lagstadgade specialuppgifter och i fråga om utövande konst beakta skillnader i verksamhetsområdet och i kostnads- och intäktsstrukturen genom att vikta priserna per enhet med koefficienter vars grunder skulle föreskrivas i lag. Modellen med koefficienter ansågs dock inte lämplig för fördelningen av tilläggsfinansiering för ansvarsmuseer.

I fråga om tilläggsfinansieringen till museer med riksansvar ansågs det över lag inte genomförbart med en modell som bygger på kalkylerade grunder, eftersom ansvarsområdena och verksamhetsområdena för museerna med riksansvar är mycket olika och ojämförbara. För uppgifter som museum med riksansvar föreslås därför att tilläggsfinansieringen beviljas som ett belopp som grundar sig på prövning. För tilläggsfinansieringen för uppgifter som museum med regionalt ansvar föreslås en modell där det i statsandelsbeslutet separat fastställs de årsverken som står som grund för tilläggsfinansieringen. I fråga om dessa årsverken ska statsandelsprocenten vara högre.

I arbetsgruppsberedningen diskuterades även ett alternativ där förutom verksamhetsenheter för utövande konst även museer skulle godkännas som berättigade till statsandel för viss tid. Arbetsgruppen ansåg dock att det i museernas verksamhet finns ett större behov av långsiktighet än hos verksamhetsenheter för utövande konst, i synnerhet på grund av museernas skyldighet att sköta och bevara samlingar som är avsedda att bevaras permanent. På grund av detta föreslås att besluten även i fortsättningen görs så att de gäller tills vidare, men att uppfyllandet av villkoren för statsandel utvärderas vart fjärde år.

2.3 De viktigaste förslagen

Det föreslås att museilagen förnyas i sin helhet. Enligt förslaget ska det i lagen ingå bestämmelser om lagens syfte och syftet med museiverksamheten.

Det föreslås att museerna fortfarande ska godkännas som berättigade till statsandel med beslut som gäller tills vidare. Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar dock uppfyllandet av villkoren för statsandel vart fjärde år. Om det av utvärderingen framgår att museet inte längre uppfyller villkoren för statsandel kan ministeriet återkalla berättigandet till statsandel.

De kalkylerade statsandelsgrunderna är enligt förslaget fortfarande antalet kalkylerade årsverken som fastställts för verksamhetsenheten och ett pris per enhet som fastställts per kalkylerat årsverke.

RP 194/2018 rd

För de nuvarande landskapsmuseerna och regionala konstmuseerna införs den nya benämningen ”museum med regionalt ansvar” och i stället för riksomfattande specialmuseum införs benämningen ”museum med riksansvar”. Syftet med de nya benämningarna är att förtydliga ansvarsmuseernas uppgifter och roller. Bestämmelser om ansvarsmuseernas uppgifter utfärdas enligt förslaget på lagnivå. Uppgiften som ansvarsmuseum ska fortfarande beviljas tills vidare, men uppfyllandet av förutsättningarna för uppgiften och skötseln av uppgifterna ska enligt förslaget utvärderas vart fjärde år och uppgiften ska kunna återkallas om det upptäcks väsentliga brister i dessa.

Statsandelsprocenten för museernas basfinansiering förblir nuvarande 37. Tilläggsfinansieringen som beviljas för uppgifter som ansvarsmuseum revideras så att finansieringen bättre motsvarar de faktiska kostnaderna och fördelas enligt dem. Tilläggsfinansieringen för ett museum med regionalt ansvar fastställs enligt förslaget på basis av antalet årsverken och priset per enhet som anges i statsandelsbeslutet. Statsandelsprocenten för tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med regionalt ansvar är 85. Det är motiverat att merparten av kostnaderna för uppgiften som museum med regionalt ansvar täcks med statsandel eftersom skötseln av uppgifterna omfattar ett område som är större än kommunen som driver verksamheten. Vid fastställandet av verksamhetsområdena utgår man från landskapsgränserna. För att säkerställa likadana sakkunnigtjänster runtom i landet är det motiverat att staten deltar i produktionen av dem med en högre finansieringsandel. I synnerhet i fråga om uppgiften som anknyter till kulturmiljön handlar det om en uppgift som tidigare sköts genom avtal med Museiverket. På grund av uppgifternas karaktär är det dock mer ändamålsenligt att de sköts i regionerna.

För uppgifter som museum med riksansvar beviljas enligt förslaget tilläggsfinansiering i form av ett belopp som grundar sig på prövning. För närvarande finansieras uppgifterna förutom med statsandel som beviljas enligt en högre statsandelsprocent även med prövningsbaserade understöd, vars belopp och andel av den totala finansieringen varierar avsevärt på grund av att museernas verksamhetsområden och uppgifter är så olika och ojämförbara. På grund av detta har det inte ansetts möjligt att fastställa finansieringen för museer med riksansvar med ett enbart kalkylerat system.

Antalet årsverken som fastställs som grund för finansieringen ska inte heller framöver automatiskt följa antalet faktiska årsverken vid verksamheten, utan det ska enligt förslaget fortfarande ingå prövning vid fastställandet av antalen. Grunderna för prövningen ska dock definieras tydligare än för närvarande i lagen. Förutom antalet faktiska årsverken under tidigare år ska grunden enligt förslaget vara behovet av statsandel med tanke på de lagstadgade målen för statsandelen.

Enligt förslaget fastställer undervisnings- och kulturministeriet med fyra års intervaller en plan för finansieringen av museer som innefattar en uppskattning av antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen för de följande fyra finansåren. Planen används som utgångspunkt när det årliga antalet årsverken fastställs och avvikelser från den görs endast av orsaker som nämns i lagen. Införande av planen skulle göra statsandelsbeloppet mer förutsägbart och därmed förbättra möjligheterna att planera verksamheten och ekonomin på lång sikt.

Enligt förslaget ska priserna per enhet som står som grund för finansieringen fastställas på nuvarande sätt. De avdrag i form av eurobelopp som gjorts i priserna per enhet sedan 2012 som statsekonomiska anpassningsåtgärder har inte kunnat slopas i samband med detta. Avdragen som görs i priserna per enhet kan framöver utvärderas i samband med budgetberedningen.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för statsfinanserna

Beredningen av propositionen har haft som utgångspunkt att reformen av statsandelssystemet kan genomföras kostnadsneutralt med avseende på statsfinanserna. Den föreslagna reformen orsakar inte direkta bestående extrakostnader för staten, men utan tilläggsfinansiering är det svårt att uppnå alla mål som ställts för reformen. På grund av detta är avsikten att i samband med reformen genomföra vissa anslagsökningar som avsevärt skulle främja uppnåendet av målen för reformen på ett flexibelt och genomslagskraftigt sätt. I synnerhet kräver skötandet av regionala uppgifter vid ansvarsmuseerna mer täckande tilläggsfinansiering än för närvarande. I planen för de offentliga finanserna för 2019—2022 har man reserverat sammanlagt 7 miljoner euro per år i tilläggsfinansiering från och med 2020 för en reform av statsandelssystemet för museer samt för att förbättra verksamhetsförutsättningarna för s.k. fria grupper inom utövande konst. Avsikten är att uppskattningsvis fyra miljoner euro anvisas för statsandelssystemet för museer. Närmare beslut om användning av anslagsökningen fattas i statsbudgeten 2020. I fråga om museer ska anslagsökningen riktas förutom till tilläggsfinansieringen som reserveras för övergångsperioden även till det totala antalet årsverken som fastställs som grund för museernas statsandel i budgeten så att det är möjligt att ordna de regionala museernas uppgifter på ett täckande sätt utan negativa verkningar på finansieringsnivån för övriga museer. Till övriga delar är utgångspunkten för hur finansieringen fördelas mellan basfinansiering och tilläggsfinansieringen för skötseln av uppgifterna som museum med regionalt respektive riksansvar den nuvarande finansieringsnivån. Finansieringsbehovet under övergångsperioden uppskattas enligt de preliminära beräkningarna vara ca 0,6 miljoner euro år 2020.

Statsandelsprocenten för museernas basfinansiering förblir enligt förslaget nuvarande 37. I stället för en höjd statsandelsprocent och prövningsbaserade statsunderstöd för riksomfattande specialmuseer, landskapsmuseer och regionala konstmuseer föreslås tilläggsfinansiering för uppgifter som museum med regionalt ansvar och prövningsbaserad tilläggsfinansiering för uppgifter som museum med riksansvar. Enligt förslaget ska statsandelen för att sköta uppgifter som museum med regionalt ansvar betalas med en höjd statsandelsprocent för en del av årsverken. För uppgifter som museum med riksansvar betalas en höjning som ett belopp som grundar sig på prövning och som ersätter de riksomfattande specialmuseernas tidigare högre statsandelsprocent och prövningsbaserade statsunderstöd. Eftersom uppgifterna som museum med regionalt ansvar och riksansvar riktar sig till ett större område än kommunen som driver museet är det motiverat att staten deltar i finansieringen av kostnaderna för denna verksamhet med en högre finansieringsandel.

Konsekvenser för kommunernas och övriga statsandelstagares ekonomi

Eftersom grunderna för fördelningen av statsandelen delvis ändras och tilläggsfinansiering har riktats till genomförandet av reformen, har den föreslagna reformen vissa konsekvenser även för finansieringsbeloppet för enskilda statsandelstagare. Det är inte möjligt att fullkomligt förutse konsekvenserna för enskilda statsandelstagare. I samband med ikraftträdandet av lagen utvärderas först på basis av ansökningar vilka åtkörer som godkänns som berättigade till stats-

andel. I detta skede kan nya museer omfattas av statsandel och museer falla bort från statsandelssystemet. Samtidigt fastställs antalet årsverken som varje museums finansiering grundar sig på enligt nya kriterier, varvid det blir förändringar i antalet årsverken som de nuvarande statsandelstagarnas statsandel grundar sig på. Tilläggsfinansieringen som anvisats för ändamålet i planen för de offentliga finanserna gör det möjligt att öka antalet tillgängliga årsverken. För att beräkna de slutgiltiga antalen årsverken måste man därtill beräkna nya priser per enhet och beakta förändringarna i kostnadsnivån för ifrågavarande finansår.

Ändringar kan också orsakas av att systemet med landskapsmuseer och regionala konstmuseer ersätts med ansvarsmuseer som sköter regionala och riksomfattande uppgifter. Undervisnings- och kulturministeriet utnämner museerna på basis av ansökan och museerna ska uppfylla kraven enligt lagen. Även ersättandet av den nuvarande finansieringen som grundar sig på höjd statsandel med den uppgiftsbaserade höjningen för regionala museer och med den prövningsbaserade höjningen för riksomfattande museer kan antas orsaka förändringar i finansieringsnivån för enskilda aktörer. Finansieringen kan minska för sådana museer som får höjd statsandel som inte längre utnämns till ansvarsmuseer eller vars statliga finansiering har varit stor i förhållande till uppgifternas omfattning. På motsvarande sätt kan statsandelen öka om museet inte tidigare har fått höjd statsandel eller om dess statliga finansiering har varit liten i förhållande till uppgifternas omfattning.

Därmed har det varit möjligt att göra endast riktgivande provkalkyler gällande propositionens konsekvenser för enskilda mottagare av statsandel. I kalkylerna har man också beaktat de prövningsbaserade understöd som statsandelstagarna för närvarande får. I kalkylerna har man kunnat bedöma bland annat förändringarna som orsakas av den uppgiftsbaserade finansieringen för regionala museer. I fråga om de regionala museerna varierar graden av förändring. Prognostiseringen är svårare eftersom de museer som handhar uppgifterna samt uppgifternas och verksamhetsområdenas omfattning fastställs först efter ansökningsförfarandet. Av statsandelarnas totala belopp är den andel som beviljas på basis av en högre statsandelsprocent ca 7 miljoner euro år 2018. I det föreslagna systemet motsvarar detta enligt 2018 års kostnadsnivå ca 131 årsverken, för vilka statsandel betalas till 85 % av det fastställda priset per enhet.

I och med tilläggsfinansieringen som reserverats för att genomföra reformen ökar det totala antalet årsverken som kan användas för museernas statsandelar. Avsikten är att största delen av tilläggsårsverkerna riktas till årsverken med rätt till höjd statsandel så att de regionala tjänster som produceras av museer med regionalt ansvar ska kunna ordnas med täckning i hela landet.

Enligt förslaget ersätts statsunderstöden för de riksomfattande specialmuseernas verksamhet med prövningsbaserad tilläggsfinansiering för museer med riksansvar. Eftersom finansieringen för museer med riksansvar delvis förblir prövningsbaserad är det inte möjligt att tillförlitligt förutse de eventuella konsekvenserna av förändringen. För närvarande består de riksomfattande specialmuseernas tilläggsfinansiering av en höjning av statsandelsprocenten med tio procentenheter (ca 1,3 miljoner euro) och av prövningsbaserade understöd enligt 4 a § i museilagen (ca 4,3 miljoner euro).

I fråga om museerna kan tilläggsfinansieringen för ansvarsmuseumsuppgifter riktas noggrannare än den nuvarande höjda statsandelsprocenten uttryckligen till de uppgifter som är grund för tilläggsfinansieringen. Bestämmelser om regionala och riksomfattande uppgifter utfärdas enligt förslaget på lagnivå. Uppgifterna är inte nya utan bestämmelser om dem har utfärdats tidigare i statsrådets förordning om museer. I fråga om kulturmiljöuppgifter har det avtalats om skötseln av dessa separat med Museiverket i enlighet med 3 § 4 punkten i förordningen.

RP 194/2018 rd

Den föreslagna reformen förtydligar arbetsfördelningen och ansvaren i skötseln av uppgifterna och underlättar riktandet av finansieringen enligt uppgifterna.

Det kan antas att det inte för närvarande finns ett nämnvärt antal museer som uppfyller kriterierna för statsandel som är utanför statsandelssystemet. Skillnaden mellan de faktiska årsverken vid museerna som omfattas av statsandel och årsverken som berättigar till statsandel är dock betydande. Den nuvarande statsandelen täcker ca 65 % av antalet faktiska årsverken. Skillnaden fördelas också ojämnt mellan museerna. En kalkylerad utjämning av skillnaden skulle dock kunna göra det svårare att ordna regionalt täckande och mångsidiga museitjänster. Enligt förslaget fogas till museilagen en bestämmelse som gör det möjligt att utvärdera behovet av statsandel.

Som helhet uppskattas propositionen inte ha väsentliga konsekvenser för kommunernas ekonomi. Enligt förslaget är det fortfarande en frivillig uppgift för kommunerna att driva museer. Lagen ska fortfarande inte fastställa en kommunal finansieringsandel för skötandet av dessa uppgifter. Den genomsnittliga nivån på statsandelen stannar på nuvarande nivå i reformen, men i fråga om enskilda statsandelstagare kan ändringar i förutsättningarna och grunderna för statsandel orsaka förändringar i statsandelens belopp. Såsom ovan beskrivits finns det dock flera osäkerhetsfaktorer i fråga om uppskattningen av statsandelens belopp för enskilda aktörer enligt det föreslagna systemet. Propositionen ökar kommunernas och övriga statsandelstagens administrativa börda i det avseende att museerna som får statsandel ska utvärderas regelbundet.

För majoriteten av de nuvarande statsandelstagarna är förändringen i statsandelens belopp sannolikt relativt liten och uppgår högst till några procent. För några enskilda statsandelstagare kan reformen dock medföra även större förändringar i den statliga finansieringens belopp. Genom de föreslagna övergångsbestämmelserna har man strävat efter att periodisera förändringen under en längre tid så att statsandelstagaren får tid att anpassa sin verksamhet om statsandelens belopp minskar väsentligt.

De föreslagna finansieringsplanerna som fastställs för fyra år och gäller antalen årsverken som fastställs som grund för statsandelen ökar förutsägbarheten i finansieringen och gör det lättare att planera verksamheten på lång sikt. Enligt förslaget utvärderas museernas uppfyllande av villkoren för statsandel vart fjärde år.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Reformen ökar statsandelsmyndigheternas arbetsmängd en aning.

Museernas rätt till statsandel samt villkoren för uppgiften som ansvarsmuseum och skötseln av ansvarsmuseumuppgifter utvärderas enligt förslaget vart fjärde år. Museiverket förhandlar med ansvarsmuseerna vart fjärde år om en plan för följande fyraårsperiod och om genomförandet av planen under den föregående fyraårsperioden. Avsikten är att sprida ut förfarandena tidsmässigt så att de sker under olika år, varvid Museiverkets uppgifter sprids ut jämnare. Framöver kan nya aktörer ansöka om att omfattas av statsandel eller om ansvarsmuseumsuppgifter endast vart fjärde år.

Å andra sidan minskar myndigheternas arbetsmängd av att de nuvarande prövningsbaserade understöden som kompletterar statsandelen slopas. Detta minskar arbetet som anknyter till att bevilja understöd och övervaka användningen av dem. Tilläggsfinansieringen för motsvarande uppgifter sköts inom ramen för det kalkylerade statsandelssystemet, vilket är lättare i administrativt hänseende.

Som helhet kan det bedömas att reformen ökar undervisnings- och kulturministeriets och Museiverkets arbetsvolym en aning. I fråga om Museiverket kan det antas att ansökningsförfarandet för ansvarsmuseer och införandet av styrnings- och uppföljningssystemet ökar arbetsmängden i synnerhet när reformen inleds, vilket förutsätter en del tilläggsresurser. I övrigt kan dock reformen genomföras med nuvarande resurser. I planen för de offentliga finanserna för 2019—2022 har 100 000 euro lagts till i Museiverkets omkostnader från år 2019.

3.3 Konsekvenser för miljön

Reformen uppskattas ha positiva konsekvenser med tanke på skyddet av och värnandet om kulturmiljön, eftersom ett centralt mål för reformen av uppgifterna som museum med regionalt ansvar och finansieringen av dessa är att förbättra den regionala tillgången till sakkunnig- och myndighetstjänster. De regionala museernas styrka är lokalkännedom, regionala informationsresurser och samarbetsnätverk.

3.4 Samhälleliga konsekvenser

Statsandelssystemet är oerhört viktigt för säkerställandet av den regionala tillgången till museitjänster. Den föreslagna reformen av statsandelssystemet stöder bevarandet och utvecklandet av ett regionalt täckande kulturservicenätverk. Enligt propositionen beaktas målen om att främja den regionala tillgången till museitjänster vid beslut om att godkänna en verksamhetsenhet som berättigad till statsandel och vid beslut om antalet årsverken som verksamhetsenhetens statsandel grundar sig på.

På basis av riktgivande provkalkyler verkar det sannolikt att statsandelsfinansieringen även efter reformen riktar sig relativt jämnt i regionerna i förhållande till invånarantalet.

I museitjänsterna är avsikten att nätverket med museer med regionalt ansvar som ersätter landskapsmuseerna och de regionala konstmuseerna ska täcka hela landet. På detta sätt kan ansvarsmuseumstjänster ordnas även på områden där inget museum för närvarande sköter uppgifter som landskapsmuseum eller regionalt konstmuseum. I det nya systemet fördelas finansieringen som är avsedd för att sköta ansvarsmuseumsuppgifter noggrannare än i nuläget enligt uppgifternas omfattning. Genom reformen skapas möjligheter att långsiktigt förtydliga arbetsfördelningen mellan Museiverket som fungerar som riksomfattande myndighet och de regionala museerna.

Statsandelssystemet som grundar sig på årsverken kan redan i sig anses stöda sysselsättningen inom museibranschen. Reformen uppskattas inte ha väsentliga konsekvenser för sysselsättningen jämfört med det gällande systemet, men den föreslagna ökningen av antalet årsverken som läggs till grund för museernas statsandel i samband med reformen skapar förutsättningar för bättre sysselsättning inom branschen.

Täckande och högklassiga museitjänster bidrar till att upprätthålla och stärka enskilda personers och samfunds förståelse och delaktighet i fråga om kultur, historia och miljö samt främjar bevarandet av kultur- och naturarvet samt konsten för kommande generationer. Museiverksamheten kan även främja samhörighet, kontinuitet och kulturell mångfald samt bildning, välfärd och demokrati.

Propositionen uppskattas inte ha könskonsekvenser.

3.5 Uppföljning av konsekvenserna av reformen

Konsekvenserna av reformen av statsandelssystemet är i många avseenden svåra att på förhand bedöma i detalj, eftersom de slutliga konsekvenserna beror på många faktorer, såsom ovan har beskrivits noggrannare. Därför är det synnerligen viktigt att följa upp hur målen uppnås och andra konsekvenser. Avsikten är att undervisnings- och kulturministeriet beställer en extern utvärdering av hur målen för reformen har uppnåtts och av de övriga konsekvenserna. Eftersom finansieringen delvis fastställs för fyraårsperioder och eftersom reformen innefattar övergångsperioder är det möjligt att göra en täckande utvärdering av uppnåendet av målen och konsekvenserna ca fem år efter att reformen har trätt i kraft.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som en del av beredningen av helhetsreformen av finansieringssystemet för museer och utövande konst i en bred sakkunnigarbetsgrupp. I första skedet av beredningsarbetet utarbetade arbetsgruppen i samarbete med Sitra och i samverkan med representanter för branschen ett förslag till huvudprinciper för det nya finansieringssystemet. I det andra skedet utarbetade arbetsgruppen ett förslag till reform av finansieringssystemet och beredde förslag till de lagändringar som behövs. Under arbetets gång ordnades totalt sju omfattande tillställningar för intressentgrupper. I fråga om museilagen och finansieringen av museer beaktade man i beredningen riktlinjerna i det museipolitiska programarbetet. I sakkunnigarbetsgruppens förslag ingick en promemoria om helhetsreformen av finansieringssystemet för utövande konst och museer, inklusive utveckling av det prövningsbaserade finansieringssystemet och behov av tilläggsfinansiering i anknytning till genomförandet av reformerna.

En omfattande remissbehandling ordnades om arbetsgruppens förslag och totalt 274 aktörer lämnade ett yttrande. Av dessa behandlade 85 avsnittet som gäller reformen av museernas statsandelssystem.

I fråga om museerna förespråkade en klar majoritet förslaget. Ändringsförslagen gällde i regel punkterna som handlade om att ersätta landskapsmuseerna och de regionala konstmuseerna med museer med regionalt ansvar och statsandelsprocenten som tillämpas vid finansieringen av dessa. Svaren lyfte fram oro i synnerhet för situationen i landskapen Nyland och Lappland, om de nuvarande flera landskapsmuseerna i dessa landskap ersätts med endast ett museum med regionalt ansvar i varje landskap. Remissinstanserna ansåg det även vara viktigt att kostnaderna för skötseln av regionala uppgifter kan utredas tillräckligt väl och ersättas för aktörerna. Miljöministeriet ansåg det vara viktigt och välkommet att sakkunnigtjänsterna som gäller kulturmiljön tryggas jämnt i hela landet.

Ändringsförslag gjordes även i fråga om bestämmelserna som gäller utvärderingen av villkoren för statsandel och utvärderingen av villkoren för ansvarsmuseer och av skötseln av uppgifterna med tre års mellanrum. Vissa remissinstanser ansåg att kontrollintervallen var för korta och var bekymrade för att det administrativa arbetet ökar.

En del av remissinstanserna var därtill bekymrade för att resurserna inte räcker till och ansåg att det krävs tilläggsresurser i synnerhet för att ordna de regionala uppgifterna med täckning i hela landet. I annat fall är risken att reformens mål om att förbättra servicen inte uppnås och att finansieringen för så kallade basmuseer tynar bort.

Propositionen har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltningen den 23 augusti 2018. Propositionen har granskats vid justitieministeriets laggranskningsenhet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Museilag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens syfte. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 1 § 1 mom. i den gällande lagen.

I paragrafen definieras lagens allmänna syften som ska kunna främjas med hjälp av museiverksamhet. Av de syften som föreslås framgår kultur- och naturarvets samt konstens värde i egenskap av samhällets gemensamma egendom och rikedom. Ur denna värdegrund härleds syften som lyfter fram de rättigheter och skyldigheter som anknyter till kulturarvet. Rättigheterna ska enligt förslaget tillgodoses genom att stärka enskilda personers och samfunds förståelse och delaktighet i det gemensamma kultur- och naturarvet och konsten, samt tillgången till och tillgängligheten för kulturarvet. Skyldigheterna handlar om att bevara det gemensamma arvet för kommande generationer.

Ett annan central princip för de syften som anges är kultur- och naturarvets samt konstens indirekta betydelse för samhället. Arvets betydelse och värnandet om det i egenskap av gemensam egendom och rikedom ska bidra till samhörigheten inom samhället. Att känna till det gemensamma arvet underlättar förståelsen för kontinuiteten över tid och för de kausala sammanhangen mellan olika händelser eller fenomen. Detta arv öppnar upp den kulturella, historiska och miljörelaterade mångfalden samt deras betydelse för uppkomsten av olika identiteter och värderingar.

Ökad kunskap och delaktighet bidrar till att höja bildningsnivån och öka välfärden samt till att stärka förutsättningarna för ett demokratiskt samhälle.

2 §. I denna paragraf föreskrivs enligt förslaget om syftet med museiverksamheten. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll delvis 1 § 2 mom. i gällande lag.

Syftet med museiverksamheten är att främja de syften som anges i 1 §. I den föreslagna paragrafen anges museiverksamhetens centrala delområden. Det centrala i museiverksamheten är enligt förslaget ett verksamhetssätt som grundar sig på professionalitet, sakkunskap och ansvarstagande, framtagande och spridning av tillförlitlig kunskap samt en strävan efter opartiskhet i all verksamhet. Den verksamhet som bedrivs av de anställda i museibranschen styrs av de etiska regler som godkänts av ledamöterna i internationella museirådet (International Council of Museums).

Enligt 1 punkten är syftet med museiverksamheten att ta tillvara och bevara kultur- och naturarvet samt konsten. Utgångspunkten för tillvaratagandet och bevarandet är att göra val beträffande utökande och dokumentation av samlingarna som grundar sig på sakkunskap och växelverkan utgående från den interna arbetsfördelningen mellan museerna. Tillvaratagandet och bevarandet gäller såväl samlingarna som den kunskap som anknyter till dem. Det kan handla om materiellt eller immateriellt kulturarv. I tillvaratagandet och bevarandet ingår också att ta hand om samlingarna på ett adekvat sätt samt att vidta samlingspolitiska åtgärder såsom avskrivningar.

RP 194/2018 rd

Enligt 2 punkten ska museiverksamheten främja och utnyttja forskning. Museerna ska enligt de möjligheter som står dem till buds själva bedriva forskning och framför allt forskningssamarbete med universitet och andra forskningsinstitutioner. Museerna ska tillhandahålla forskningsämnen och samlingar för forskare. Fokus för ett museums egen forskning ska ligga på att dokumentera och utöka kunskapen om de egna samlingarna i anslutning till utställningar och konservering. Forskare ska ha tillgång till museets material. Därtill ska forskningen berika museernas informationsresurser, och museerna ska kunna utnyttja och presentera resultaten via sitt övriga arbete. Dessutom ska forskningen också i vidare bemärkelse berika samhällets kunskapsgrund angående kultur- och naturarvet och konsten.

Enligt 3 punkten är syftet med museiverksamheten att främja tillgången till och utnyttjandet av samlingarna och kunskapen. I detta syfte ska museerna tillgängliggöra sina samlingar och informationsresurser i så stor utsträckning och så heltäckande som möjligt, bl.a. genom att utnyttja informationsnät och gemensamma tjänster.

Enligt 4 punkten är syftet med museiverksamheten att presentera det gemensamma kultur- och naturarvet samt konsten och att erbjuda upplevelser. Museerna ska utgöra en kulturtjänst som är så heltäckande som möjligt på regional nivå. De ska presentera det gemensamma kultur- och naturarvet samt konst bl.a. via utställningar och publikationsverksamhet. Museerna ska vara intressanta platser att besöka, och därmed också främja turism.

Enligt 5 punkten är syftet med museiverksamheten att bedriva publikarbete, växelverkan samt att främja undervisning och fostran. I verksamheten ska museerna eftersträva tillgänglighet och ta olika befolkningsgrupper i beaktande. Museerna ska också verka som lärmiljöer och främja målen för ett livslångt lärande. I verksamheten ska museerna eftersträva växelverkan och främja kulturarvs-, miljö- och konstfostran.

3 §. I paragrafen definieras begreppet professionella museer. Endast professionella museer, som dessutom uppfyller de villkor som anges i 5 §, kan omfattas av rätten till statsandel.

Professionella museer kan drivas av staten, en kommun, en samkommun eller någon annan sammanslutning eller stiftelse. Därmed kan fysiska personer inte driva professionella museer. Av de professionella museerna kan museer i statlig ägo eller museer som verkar i anslutning till ett universitet som får statlig finansiering inte ansöka om rätt till statsandel, utan deras verksamhet finansieras med övrig finansiering som ingår i statsbudgeten.

Professionella museer ska utgöras av verksamhetsenheter som i huvudsak bedriver museiverksamhet. Vidare ska de förfoga över egna samlingar. Museerna ska antingen äga sina samlingar eller förfoga över dem på grundval av en deponering eller något annat långsiktigt avtal. Att enbart upprätthålla en utställningslokal och arrangera utställningar där utan att ha några egna samlingar är alltså inte att ägna sig åt professionell museiverksamhet. Professionella museer ska ha fast anställd professionell personal. Med professionell personal avses i denna lag anställda som har utbildning inom museibranschen eller som på något annat sätt förvärvat tillräcklig kännedom om och arbetserfarenhet i branschen. Professionella museer ska vara öppna för allmänheten. Bestämmelsen är bredare än villkoret för rätt till statsandel som föreskrivs i 5 § 7 punkten. Trots det förutsätts också här någon form av regelbundna öppettider för allmänheten.

2 kap. **Statsandel för driftkostnaderna för professionella museer**

4 §. Det föreslagna 1 mom. innehåller en principbestämmelse om beviljande av statsandel för driftkostnaderna för professionella museer.

RP 194/2018 rd

Bestämmelser om den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för museer ska enligt förslaget såsom för närvarande dels ingå i finansieringslagen och dels i museilagen. I huvuddrag är lagstiftningen gällande finansieringssystemet inom undervisnings- och kulturverksamheten strukturerad så att bestämmelserna om finansieringens storlek och vilka förfaranden som ska iaktas i finansieringen ingår i finansieringslagen, och de så kallade verksamhetsreglerande lagarna innehåller villkor för rätt att omfattas av finansieringssystemet. Museilagen ska enligt förslaget vara en så kallad verksamhetsreglerande lag. I den ska bland annat föreskrivas om syftet med statsandelen, godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel samt om museer med regionalt ansvar och riksansvar.

Enligt 2 mom. är målsättningen med den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för professionella museer att främja ett heltäckande tillvaratagande av kulturarvet samt tillgången till mångsidiga, regionalt heltäckande och för respektive samfund betydelsefulla museitjänster. Dessa målsättningar ska med stöd av 6 § beaktas när man fattar beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel och med stöd av 11 § när man fattar beslut om antalet årsverken som ska läggas till grund för museets statsandel.

Med ett heltäckande tillvaratagande av kulturarvet avses att de museer som omfattas av statsandel bildar en helhet som så heltäckande med hänsyn till tids- och innehållsaspekter och så representativt som möjligt tillvaratar det finländska kulturarvet i dess mångskiftande former samt den konst och det naturarv som ingår i det. I denna målsättning ingår sådan dokumentering och sådant tillgängliggörande av kulturarvet, konsten och naturarvet som tillvaratagandet kräver. Med mångskiftande former avses här att museernas ansvarsområden, verksamhetsätt och innehåll ska vara av olika slag och olika omfattning och spegla samhället samt fenomen och branscher inom det ur olika perspektiv. Museernas mångsidighet ska trygga verksamhetens diversitet och flerstämmighet. Som helhet betraktade ska museerna dock tillvarata och presentera det gemensamma kultur- och naturarvet samt konsten så att de genom sin verksamhet täcker olika ämnen, teman, områden och tidsepoker. Med regional täckning avses att det runtom i landet finns tillgång till museitjänster som tillsammans bildar ett regionalt heltäckande servicenät. Med museiverksamhet som är betydelsefull för respektive samfund avses här att fokus ska ligga på tillvaratagandet och fastställandet av det gemensamma arvet för det samfund som är centralt med tanke på museets ansvarsområde, och inte till exempel på att presentera en samling som tillhör en enskild samlare. Museerna ska eftersträva växelverkan och delaktighet i sin verksamhet. Museerna ska erbjuda tjänster som har efterfrågan och deras verksamhet ska vara betydelsefull för deras lokala, regionala eller tematiska närgemenskaper.

Tillämpningen av den föreslagna syftesbestämmelsen på beslut enligt 6 och 11 § förutsätter en helhetsbedömning som beaktar det riksomfattande serviceutbudet i sin helhet samt syftena i fråga om tjänsternas diversitet, regionala tillgänglighet och betydelse för samfunden.

5 §. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om de villkor ett museum ovillkorligen ska uppfylla för att kunna omfattas av statsandel. Villkoren motsvarar huvudsakligen de villkor som anges i den gällande museilagen.

Enligt 1 punkten ska den som driver ett museum som är berättigat till statsandel antingen vara en kommun, en samkommun eller en privat sammanslutning eller stiftelse. Av de professionella museerna kan museer i statlig ägo eller sådana museer som får statlig finansiering och verkar i anslutning till ett universitet inte ansöka om rätt till statsandel, utan deras verksamhet ska finansieras med övrig finansiering som ingår i statsbudgeten.

I 2 punkten krävs att museet har tillräckliga ekonomiska förutsättningar för verksamheten. Enligt 3 punkten får syftet för verksamheten dock inte vara att eftersträva ekonomisk vinst. De

föreslagna punkterna motsvarar 2 § 1 mom. 2 punkten i den gällande museilagen. Avsikten är att ett eventuellt överskott från en räkenskapsperiod ska användas för att fortsätta och utveckla verksamheten. Därtill ska syftet vara att museerna ska eftersträva att deras verksamhet är ekonomiskt bärkraftig med tanke på helheten. Av museer som drivs av en privat huvudman ska det av stadgarna eller bolagsordningen framgå att syftet med verksamheten är något annat än eftersträvan av ekonomisk vinst.

Enligt paragrafens 4 punkt ska museet ha stadgar som styr verksamheten och fastställer dess ansvarsområde. Stadgarna ska fastställas av museets huvudman. Denna punkt motsvarar 2 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen.

Enligt 5 punkten ska varje museum ha en samling och ett samlingspolitiskt program. I den gällande lagstiftningen förutsätts ett museum inte ha något samlingspolitiskt program och de krav som ställs på en samling framgår enbart indirekt av bestämmelserna. Samlingarna ska antingen vara i huvudmannens ägo eller så ska museet förvalta samlingen på grundval av ett avtal. Samlingen ska återspegla museets ansvarsområde. Samlingsarbetet ska vara planmässigt. Av museets samlingspolitiska program ska framgå vilka områden som museet ska tillvarata och principerna för utökande av samlingarna samt hur skötseln och bevarandet av samlingarna har ordnats inom museet. Programmet ska uppdateras regelbundet.

Enligt 6 punkten ska bevarandet av samlingen också vara säkrat om museet upphör med sin verksamhet. Av stadgarna ska framgå hur museet ordnat bevarandet av samlingen om verksamheten upphör. Bestämmelsen motsvarar 2 § 1 mom. 4 punkten i den gällande museilagen. Avsikten med bestämmelsen är att trygga syftet enligt 1 § 2 punkten om att bevara det gemensamma kultur- och naturarvet samt konsten för kommande generationer.

Enligt 7 punkten är ett villkor att museet regelbundet har öppet för allmänheten samt att verksamheten pågår året om och att samlingarna är tillgängliga för besökare. Villkoret motsvarar 2 § 1 mom. 7 punkten i den gällande museilagen, med tillägget av ett särskilt omnämnande av att museerna ska ha regelbundna öppettider för allmänheten. Museet ska i princip kunna nås av allmänheten och forskare året om. Museet ska ha regelbundna öppettider varje vecka eller någon annan regelbunden verksamhet som riktar sig till allmänheten om de verksamhetsställen som ingår i museet inte kan ha öppet året om.

Den föreslagna paragrafens 8 punkt gäller museilokalernas ändamålsenlighet. Ett museum ska ha ändamålsenliga utställnings-, arbets- och publiklokaler samt lokaler som är avsedda för skötseln och bevarandet av samlingarna. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 2 § 1 mom. 6 punkten i den gällande museilagen, men i bestämmelsen räknas inte längre upp de lokaler som krävs för olika slags verksamhet.

Paragrafens 9—11 punkter innehåller villkor som gäller museipersonalen. Bestämmelserna motsvarar till innehållet huvudsakligen 2 § 1 mom. 5 punkten i den gällande museilagen samt bestämmelserna i 1 § 1 mom. 2 punkten och 1 § 2 mom. i den gällande förordningen om museer. Museet förutsätts enligt förslaget ha en verksamhetsansvarig chef i huvudsyssla som har en för tjänsten eller uppgiften lämplig högre högskoleexamen, ledarskapsförmåga och god förtroenhet med museets verksamhetsområde. Enligt 10 punkten förutsätts museet ha minst två anställda i sakkunniguppgifter i huvudsyssla som har en för uppgiften lämplig högskoleexamen och som avlagt grundstudier i museologi. Grundstudierna i museologi får ha avlagts antingen som en del av examen eller utöver denna. I dessa två sakkunniga får även ingå museichefen, om denne uppfyller de krav som anges i denna punkt. I 11 punkten förutsätts ett tillräckligt antal övrig personal. Vad som är ett tillräckligt antal övrig personal och de kompe-

tenskrav som ställs på den beror på verksamhetens karaktär och omfattning samt på övriga omständigheter som varierar från fall till fall.

Till skillnad från gällande lag gäller de föreslagna behörighetsvillkoren en chef i huvudsyssla med ansvar för verksamheten vid museet, i stället för en museichef. Med avvikelse från gällande lag förutsätts således alltid högre högskoleexamen av chefen, i syfte att säkerställa att denne har tillräcklig kompetens för sakkunnig- och forskningsverksamheten vid museet. Enligt förslaget förutsätts av bibliotekschefen inte längre studier i museologi eller arbetserfarenhet inom museibranschen men nog däremot ledarförmåga och god förtrogenhet med museets verksamhetsområde. I övrigt kvarstår kraven på antalet professionell museipersonal och deras behörighetsvillkor som förut.

I 12 punkten ställs som villkor att museet har en flerårig plan som gäller museets mål, verksamhet och ekonomi. I fråga om såväl förvaltning som ekonomi ska verksamheten ordnas så att den möjliggör beslut och långsiktig verksamhetsplanering som har sin utgångspunkt i förutsättningarna för museiverksamheten. Planen ska utöver planer gällande museets ekonomi också innehålla planer angående museiverksamheten och dess olika delområden. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 2 § 1 mom. 8 punkten i den gällande museilagen och 1 § 1 mom. 3 punkten i förordningen om museer. I stället för en sådan plan gällande museets samlingsverksamhet som ingår i den gällande förordningen, förutsätts i den föreslagna paragrafens 5 punkt att varje museum ska utarbeta ett samlingspolitiskt program.

6 §. Enligt 1 mom. är det undervisnings- och kulturministeriet som, liksom för närvarande, fattar beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel. Beslutet om antalet årsverken ska göras inom ramen för statsbudgeten. Beslutet ska grunda sig på ministeriets helhetsbedömning, där man beaktar behovet av statsandel med avseende på den målsättning för statsandelen som föreskrivs i 4 § 2 mom. Helhetsbedömningen ska således beakta behovet av statsandel med avseende på tillgången till mångsidiga, regionalt heltäckande och för samfundet betydelsefulla museitjänster.

3 kap. **Ansvarsmuseer**

7 §. I den föreslagna paragrafen bestäms om uppgifterna för museer med regionalt ansvar. Uppgifternas närmare innehåll och deras omfattning ska avtalas om och genomförandet av dem ska följas upp i förhandlingar som museet för med Museiverket vart fjärde år. I 12 § föreskrivs om förhandlings- och uppföljningsuppgiften. Den föreslagna paragrafen ersätter bestämmelsen om landskapsmuseernas och de riksomfattande specialmuseernas uppgifter i 3 § i statsrådets förordning om museer.

I 1 punkten föreskrivs om uppgiften att främja den regionala museiverksamheten. Med uppgiften avses sådana sakkunnig-, utvecklings- och befrämjande uppgifter som anknyter till kulturarvet och museiverksamheten på verksamhetsområde. Det museum som sköter denna uppgift ska verka som sakkunnig på kulturarv inom sitt verksamhetsområde samt som främjare av kulturarvets tillgänglighet och det regionala samarbetet i frågor som gäller det egna verksamhetsområdet. Syftet med uppgiften att främja den regionala museiverksamheten är enligt förslaget också att för besökarna och samfunden i regionen erbjuda och utveckla kulturarvstjänster som motsvarar deras behov. Museets sakkunskap stöds av dess samlingar och informationsresurser samt av samarbetet med övriga aktörer i regionen. Museets uppgift är enligt förslaget att utveckla museiverksamheten i samarbete med övriga museer på verksamhetsområdet och att ge råd och handledning i synnerhet till icke-professionella museer samt att i samråd med Museiverket fungera som sakkunnig och styrande aktör i statsunderstödsärenden. Ut-

RP 194/2018 rd

vecklingsuppgiftens omfattning, noggrannare innehåll och verksamhetsformer bestäms utgående från regionala särdrag och behov. Kulturarvet kan också omfatta naturarv på sådana verksamhetsområden där detta ingår i museernas samlingar och uppgifter. Museet har också i uppgift att på sitt verksamhetsområde utveckla och främja tillvaratagandet och den digitala åtkomsten i fråga om kulturarvet. Uppgiften ska omfatta främjandet av tillvaratagandet av och åtkomsten till materiellt, immateriellt och digitalt kulturarv. För det materiella och immateriella kulturarvets del ska tillvaratagandet särskilt främjas genom regionala samlingspolitiska samarbeten. Med avseende på tillvaratagande och tillgänglighet i digitalt format ska museerna enligt förslaget främja regional tillgång till och regionalt bruk av informationssystem. Museerna ska i sin verksamhet beakta det riksomfattande utvecklingsarbetet och tjänsterna i fråga om museibranschen och informationssystem. Ett museum föreslås därtill kunna ha ett riksomfattande sakkunnig- eller utvecklingsansvar om man särskilt avtalat om detta.

I 2 punkten bestäms om uppgiften gällande kulturmiljöer för museer med regionalt ansvar. Ett museum med regionalt ansvar har som uppgift att på sitt verksamhetsområde fungera som sakkunnigmyndighet i fråga om kulturmiljöer, särskilt vad gäller bebyggda miljöer och det arkeologiska kulturarvet, samt att utveckla och främja värnandet av kulturmiljöer, samarbetet på sitt verksamhetsområde samt det digitala tillvaratagandet av och den digitala åtkomsten till kunskap om kulturmiljöer. I uppgiften som sakkunnigmyndighet gällande kulturmiljöer ska ingå att ge sakkunnigutlåtanden och sakkunnigställningstaganden, att delta i myndighetsförhandlingar och att ge rådgivning. I egenskap av sakkunnigmyndighet ska museerna främja beaktandet av kulturmiljöer i den regionala planeringen och utvecklingen samt i styrningen av markanvändningen och byggandet. I frågor gällande kulturmiljöer ska museet samarbeta med Museiverket, landskapsförbundet (framöver landskapet), kommunerna samt övriga myndigheter och aktörer. Genom samarbetet ska museet främja värnandet om kulturmiljöer och kulturlandskap samt identifiera möjligheter i anknytning till detta. Vidare ska museet genom samarbetet främja tillgänglighet, delaktighet och kulturmiljömedvetenhet. I fastställandet av uppgiftens innehåll och omfattning ska man beakta regionens omfattning och de regionala behoven samt övriga regionala särdrag. Museet ska även främja sakkunskapen i fråga om reparationsbyggande på sitt verksamhetsområde och i samråd med Museiverket fungera som sakkunnig och styrande aktör i statsunderstödsärenden och projekt som gäller reparationer. Museet ska främja tillvaratagandet av kulturmiljöer på sitt verksamhetsområde samt åtkomsten och bruket av aktuell kunskap om kulturmiljöer. I sin verksamhet ska museet beakta det riksomfattande utvecklingsarbetet och gemensamma tjänster inom ramen för utvecklingen av informationssystem. Ett museum föreslås därtill kunna ha ett riksomfattande sakkunnig- eller utvecklingsansvar om man särskilt avtalat om detta.

I 3 punkten föreskrivs om uppgiften som regionalt konstmuseum. Ett sådant museum ska fungera som sakkunnig gällande bildkonst och det visuella kulturarvet på sitt verksamhetsområde. Museets sakkunskap ska grunda sig på ifrågavarande museums samlingar och informationsresurser samt på samarbetet med övriga aktörer i regionen. Syftet med uppgiften som regionalt konstmuseum är att för besökare och samfund i regionen erbjuda och utveckla sådana tjänster som gäller bildkonst och visuell kultur som svarar på deras behov. Museets samarbetsparter i produktionen av tjänster är enligt förslaget övriga museer i regionen, den regionala konstnärsgemenskapen samt kommuner och övriga aktörer. Genom samarbetet ska museet främja identifieringen av olika möjligheter i anknytning till konsten i regionen samt medvetenheten om konsten och det visuella kulturarvet i regionen. I fastställandet av uppgiftens innehåll och omfattning ska man beakta regionens omfattning och de regionala behoven samt övriga regionala särdrag. Museet ska genom sin verksamhet främja dokumenteringen, tillvaratagandet och tillgängligheten i fråga om bildkonsten i regionen. Tillgängligheten kan förbättras genom samarbeten inom museipedagogik, samlings- och utställningslån samt genom frivilligarbete. På sitt verksamhetsområde ska museet även fungera som sakkunnig i fråga om offentlig konst och

samlingar och adekvata avtals- och ersättningsförfaranden gällande konstutställningar samt främja användningen av procentprincipen. Museets uppgift är dessutom att utveckla och främja tillvaratagandet och den digitala åtkomsten till konsten och det visuella kulturarvet på sitt verksamhetsområde. Med avseende på tillvaratagande och åtkomst i digitalt format ska museerna enligt förslaget främja regional tillgång och regionalt bruk av informationssystem. Museerna ska i sin verksamhet beakta det riksomfattande utvecklingsarbetet och tjänsterna i fråga om museibranschen och informationssystem. Ett museum föreslås därtill kunna ha ett riksomfattande sakkunnig- eller utvecklingsansvar om man särskilt avtalat om detta. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om straffrättsligt ansvar och skadeståndsansvar för en person som är anställd vid ett museum med regionalt ansvar då han eller hon utför sådana uppgifter vid museet som hänför sig till kulturmiljöer som avses i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelsen är nödvändig, eftersom det ingår offentliga förvaltningsuppgifter i nämnda uppgifter och de även kan tilldelas ett museum som inte är en myndighet.

8 §. Enligt förslaget är det undervisnings- och kulturministeriet som på ansökan utser ett museum till museum med regionalt ansvar. I beslutet om att utse det ska museets verksamhetsområde och de uppgifter som museet ska svara för anges. Avsikten med systemet är att det ska vara flexibelt och göra det möjligt att bilda ett servicenät som täcker hela landet och samtliga uppgifter.

Enligt 1 mom. 1 punkten är ett villkor att utnämningen behövs med beaktande av förhållandena inom verksamhetsområdet och skötseln av de uppgifter som föreskrivs i 7 §. Vid bedömningen av behovet ska man enligt förslaget beakta antalet befintliga tjänster och utbudet av dem, museets samarbets- och intressegruppsnätverk samt kontakter till kommunerna i regionen och till landskapet. När man bedömer uppgiftens omfattning ska man också beakta övriga professionella och icke-professionella museer, kulturarvsobjekt och konstaktörer i regionen.

Enligt 1 mom. 2 punkten är ett villkor att det finns en regional plan för verksamheten och tjänsterna. Av planen ska framgå verksamhetsområdets avgränsning, uppgifterna samt arbetsfördelningen inom regionen. Vid behov ska planen beskriva arbetsfördelningen med andra museer som handhar regionala uppgifter och med Museiverket.

Enligt 1 mom. 3 punkten är ett villkor att museet har tillräcklig sakkunskap, kompetens som behövs för att fullgöra uppgifterna och kännedom om verksamhetsområdet. Tillräckligheten bedöms i förhållande till planen, uppgifterna och verksamhetsområdet.

Enligt 1 mom. 4 punkten är ett villkor att museet har tillräckligt omfattande samlingar, material och innehåll. När det bedöms om omfattningen är tillräcklig beaktas museets egna samlingar och informationsresurser samt på andra sätt ordnad åtkomst till regionalt betydande material. Om man i någon region inte får en enda eller inte får flera uppgifter för ett museum med regionalt ansvar sköta inom ramen för de museer som finns inom landskapet, kan man bli tvungen att sköta dem över landskapets gränser. När uppgiften inleds kan de samlingar, material och innehåll som tillhör ett ansvarsmuseum som är verksamt inom ett annat landskap i så fall vara mer bristfälliga i fråga om samlingar, material och innehåll som gäller ett annat landskap än museets hemlandskap.

Enligt 1 mom. 5 punkten ska museet ha förutsättningar att fullgöra de uppgifter som föreskrivs för ett museum med regionalt ansvar. Skötseln av uppgifterna främjas bland annat av att museets lokaler och personalresurser är tillräckliga. Vid bedömning av tillräckligheten ska uppgifternas och verksamhetsområdets omfattning beaktas. Museets basverksamhet ska vara tillräckligt stark för att museet ska kunna sköta sin regionala serviceuppgift.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska undervisnings- och kulturministeriet fastställa verksamhetsområdet för ett museum med regionalt ansvar på basis av ansökan. Det primära målet är att uppgifterna som ansvarsmuseum inom respektive region ska vara på en huvudmans ansvar, så att de regionala ansvarsmuseerna ska bilda tillräckligt starka och mångsidiga kompetenscenter. I syfte att säkerställa ett heltäckande servicenät och den bästa sakkunskapen är det dock möjligt att flera museer sköter uppgiftshelheterna inom ett visst verksamhetsområde. Ett museum kan således sköta samtliga tre uppgifter inom ett landskap, eller så kan uppgifterna delas upp på flera museer. Ett museums verksamhetsområde för skötseln av en viss uppgift kan också omfatta flera landskaps områden. En uppgift kan dock inte delas på flera museer inom samma landskaps område, förutom om detta sker på grundad anledning som anknyter till förhållandena inom landskapet. Sådana skäl kan till exempel handla om att man inom ifrågavarande landskaps område redan etablerat verksamhet som sköts av flera aktörer som har etablerade nätverk och informationsresurser. Skälen kan även gälla regionens invånarantal, geografiska avstånd eller kulturella särdrag.

Ett museum kan sköta sin uppgift i samarbete med andra museer på sitt verksamhetsområde eller i skötseln av uppgiften skaffa den sakkunskap som behövs av en annan serviceleverantör i form av en köptjänst. Detta förutsätter avtal om hur arbetet och kostnaderna ska fördelas som museerna själva ska svara för.

9 §. I den föreslagna paragrafen bestäms om uppgifterna för museer med riksansvar. Uppgifternas närmare innehåll och deras omfattning ska avtalas om och genomförandet av dem ska följas upp inom ramen för de förhandlingar som museet för med Museiverket vart fjärde år. Begreppet museum med riksansvar ersätter den nuvarande lagstiftningens riksomfattande specialmuseum. I 13 § föreskrivs om förhandlings- och uppföljningsuppgiften. Paragrafen ersätter bestämmelsen om de riksomfattande specialmuseernas uppgifter i 4 § i statsrådets förordning om museer.

I 1 punkten bestäms om genomförandet av ansvarsmuseets riksomfattande specialmuseiverksamhet. Verksamheten ska som helhet sträva efter att vara riksomfattande. Enligt förslaget ska museet främja tillgängligheten i fråga om kulturarvet på sitt specialområde och tillsammans med andra aktörer utveckla och erbjuda riksomfattande tjänster som anknyter till museets specialområde för allmänheten och samfunden utgående från deras behov. Museets sakkunskap stöds av museets samlingar och informationsresurser samt av samarbetet med andra aktörer inom specialområdet.

I 2 punkten bestäms om det utvecklingsarbete och samarbete som ett museum med riksansvar bedriver för att främja kulturarvsarbetet inom sitt eget specialområde och i samarbete med övriga professionella eller icke-professionella museer. Utvecklingsuppgiftens omfattning, noggrannhet innehåll och verksamhetsformer bestäms utgående från specialområdets särdrag och behov.

I 3 punkten bestäms om uppgiften som sakkunnig i fråga om ett museum med riksansvar. Museets uppgift är att fungera som sakkunnig på riksnivå inom sitt specialområde. Vid bestämmandet av uppgiftens innehåll och omfattning beaktas specialområdets omfattning, övriga museer och intressentgrupper.

I 4 punkten bestäms om museets uppgift att upprätthålla och främja internationella kontakter på sitt specialområde. Museet har till uppgift att upprätthålla internationella kontakter och att representera sitt verksamhetsområde i internationella sammanhang.

I 5 punkten bestäms om uppgiften att förmedla information i fråga om ett museum med riksansvar. Med uppgiften att förmedla information avses att ta till vara information som gäller specialområdet samt det materiella, immateriella och digitala kulturarvet, att främja tillgången till information och att upprätthålla och utveckla informationssystem. Ett museum med riksansvar har också till uppgift att utnyttja riksomfattande samlings- och utvecklingsarbete och tjänster i utvecklingen av specialområdet.

10 §. Förutsättningarna för att utnämna ett museum till museum med riksansvar motsvarar huvudsakligen de nuvarande förutsättningarna för utnämning till riksomfattande specialmuseum. Enligt 1 punkten ska museet representera ett nationellt sett betydande verksamhetsområde. Verksamhetsområdet ska vara tillräckligt brett men det får inte överlappa andra museer på ett betydande sätt. Verksamhetsområdet ska också vara samhällsligt betydelsefullt och museet ska i sin verksamhet eftersträva att vara unikt.

I 2 punkten avses med behov att museet har riksomfattande sakkunskap inom sitt verksamhetsområde. Enligt förslaget ska museet verka i aktivt samarbete med museibranschen och intressegrupper på sitt verksamhetsområde, och det ska finnas en tydlig efterfrågan och publik för dess tjänster. Vid utvärdering av behovet beaktas i vilken grad museets verksamhet är riksomfattande, museets samarbete och intressegrupper, dess publikarbete och sakkunskap.

I 3 punkten förutsätts att ett museum med riksansvar har en riksomfattande verksamhets- och serviceplan. Av planen ska framgå verksamhetsrådets avgränsning, uppgifterna och arbetsfördelningen med andra museer på verksamhetsområdet. Vid behov ska planen beskriva arbetsfördelningen med andra museer som handhar riksomfattande uppgifter.

Enligt 4 punkten ska museet ha en ett nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde. Samlingens betydelse ska kunna beskrivas som nationalsamling på museets verksamhetsområde. Museets samling ska med tanke på det finländska kulturarvet omfatta en stor mängd oersättligt värdefullt material som andra museer inte har. Samlingen ska till temat, åldern och omfattningen vara historiskt och kulturpolitiskt betydelsefull. Samlingsarbetet ska vara systematiskt och eftersträva samordning av samlingsverksamheten och lagringsansvaret på det egna området.

Enligt 5 punkten ska museet ha förutsättningar för att fullfölja de uppgifter som föreskrivs i 9 §. Skötseln av uppgifterna främjas bland annat av att museets lokaler och personalresurser är tillräckliga. Vid utvärderingen av tillräckligheten beaktas exempelvis omfattningen av museets verksamhetsområde, samling och intressegrupper.

4 kap. **Särskilda bestämmelser**

11 §. Den kalkylerade statsandelsgunden är antalet årsverken och priset per enhet. Liksom i nuläget beslutar undervisnings- och kulturministeriet för varje statsandelstagare om antalet årsverken som används som kalkylerad statsandelsgund. Beslut om antalet årsverken fattas för fyra år i sänder.

Beslut om antalet årsverken ska göras inom ramen för statsbudgeten. I statsbudgeten bestäms förutom det anslag som kan användas för statsandelar även det maximala antalet årsverken som används som kalkylerad statsandelsgund samt det maximala antalet årsverken som används för att ordna regionala uppgifter. Inom ramen för statsbudgeten är det inte alltid möjligt att fastställa antalet årsverken som används som kalkylerad statsandelsgund eller för skötseln av regionala uppgifter så att det täcker alla de faktiska årsverkerna. Ur en konst- och kulturpolitisk synpunkt är det inte heller alltid ändamålsenligt att förändringar i verksamhetens omfatt-

ning automatiskt leder till motsvarande förändringar i statsandelens belopp. Verksamhetsenheterna kan givetvis i mån av möjlighet bedriva även mer omfattande verksamhet med hjälp av övrig finansiering, men statsandelen riktar sig endast till antalet årsverken som fastställs i beslutet om statsandel.

Antalet årsverken som används som kalkylerad statsandelsgrund ska vara minst två. Enligt den föreslagna 5 § är ett villkor för godkännande som museum med rätt till statsandel att museet har minst två anställda i huvudsyssla som har avlagt högskoleexamen och grundstudierna i museologi samt en tillräcklig mängd övrig personal. Därmed är det logiskt att inte heller antalet årsverken som används som kalkylerad statsandelsgrund kan vara mindre än två. För närvarande är det minsta fastställda antalet årsverken ett och det största 98.

I den gällande lagstiftningen bestäms inte om grunder enligt vilka antalet årsverken delas mellan statsandelstagarna. För att öka transparensen i systemet föreslås att lagen bestämmer om grunder som ska beaktas vid beslut om antalet årsverken. När beslut fattas ska man först beakta antalet faktiska årsverken under de föregående fyra åren. Uppgifter om antalet faktiska årsverken fås genom en årlig kostnadsenkät. För att tillfälliga ändringar i antalet faktiska årsverken inte ska ha en för kraftig inverkan på statsandelens belopp är det motiverat att granskningsperioden är längre än ett år. Bestämmelsen ger ministeriet prövningsrätt i fråga om hur antalen årsverken under olika år ska betonas i granskningen. Betoningen kan variera från fall till beroende på exempelvis om antalet årsverken har utvecklats jämnt eller om antalet årsverken av någon tillfällig orsak har ökat eller minskat under granskningsperioden. Exempelvis om antalet faktiska årsverken vid museet har minskat tillfälligt på grund av att lokalerna har renoverats eller av någon annan motsvarande orsak så kan granskningen utgå från de år under granskningsperioden när denna tillfälliga orsak inte har påverkat antalet.

I beslutsfattandet beaktas förutom antalet faktiska årsverken även behovet av statsandel med avseende på det syfte som föreskrivs i 4 § 2 mom. Därmed fördelas inte en eventuell brist på årsverken automatiskt jämnt mellan statsandelstagarna utan i beslutsfattandet beaktas kulturpolitiska synpunkter som framgår av syftena med statsandelen. Vid beslut om antalet årsverken beaktas därmed bland annat museiverksamhetens betydelse för tillgången till mångsidiga och regionalt täckande museitjänster som är betydelsefulla för publiken. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter en helhetsbedömning där den riksomfattande helheten av museitjänster beaktas. Vid fastställandet av antalet årsverken som läggs till grund för tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med regionalt ansvar kan man utnyttja den regionala planen som gäller museets verksamhet och tjänster samt uppgifter om museets verksamhet som erhållits i samband med det förhandlingsförfarande som avses i 12 § 4 mom.

Antalet årsverken fastställs för närvarande som hela årsverken. Ingenting hindrar dock att antalet årsverken vid behov kan fastställas som ett decimaltal.

Enligt 2 mom. fastställer undervisnings- och kulturministeriet med fyra års intervaller en plan för finansieringen av museer som innefattar en uppskattning av antalet årsverken som fastställs som grund för statsandelen för de följande fyra finansåren. Vid utarbetandet av planen beaktas grunderna som bestäms om i 1 mom. Vid fastställandet av det årliga antalet årsverken görs avvikelser från planen endast i situationer som nämns i bestämmelsen. Avvikelser från planen kan göras om antalet årsverken eller anslagen enligt statsbudgeten avviker från de uppskattningar som planen grundar sig på. Avvikelser från planen på basis av att antalet faktiska årsverken förändrats görs endast om antalet minskar väsentligt. Vid bedömning av vad som är en väsentlig minskning kan man också beakta om det handlar om en tillfällig eller bestående förändring. Avvikelser från planen på basis av någon annan förändring i omständigheterna kan göras exempelvis om årsverken som enligt planen har fördelats till en viss statsandelstagare

kan fördelas till andra aktörer på grund av att statsandelstagarens verksamhet har upphört eller minskat betydligt.

12 §. Enligt förslaget bestäms i 1 mom. om ansökningstider som gäller godkännande av ett museum som berättigat till statsandel och utnämning av ett museum till museum med regionalt ansvar eller riksansvar. Enligt förslaget är det möjligt att ansöka om rätt till statsandel och om ställning som museum med regionalt ansvar eller riksansvar endast vart fjärde år under den ansökningstid som undervisnings- och kulturministeriet meddelar. Ansökningstiderna bestäms så att beslut om att godkänna nya museer som berättigade till statsandel och om utnämning till ansvarsmuseum kan göras i samband med beslut till följd av de utvärderingar som avses i 2 och 3 mom. Tidpunkten för ansökningstiderna sammanfaller också med fyraårsperioden i fråga om de finansieringsplaner som avses i 11 § 2 mom.

Undervisnings- och kulturministeriet meddelar om ansökningstiderna i det allmänna datanätet i god tid före ansökningstiden går ut.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om ett förfarande där undervisnings- och kulturministeriet med fyra års mellanrum utvärderar om ett museum som godkänts såsom berättigat till statsandel fortfarande uppfyller de villkor som anges i 4 §. Förfarandet är nytt. För närvarande utvärderas museernas rätt till statsandel inte systematiskt efter att museet godkänts som berättigat till statsandel. Om det av utvärderingen framgår att museet inte längre uppfyller villkoren för statsandel enligt 4 § kan undervisnings- och kulturministeriet besluta att återkalla rätten till statsandel. Beslutet förutsätter självfallet att museets huvudman hörs på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Avsikten är dock att man i fråga om mindre missförhållanden strävar efter att rätta till situationen genom styrning och uppmaningar. I enlighet med proportionalitetsprincipen återkallas rätten till statsandel endast om bristen är väsentlig eller om den inte åtgärdas trots uppmaningar.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om ett förfarande där undervisnings- och kulturministeriet med fyra års mellanrum utvärderar om ett museum som utnämnts till ansvarsmuseum fortfarande uppfyller förutsättningarna för museer med regionalt ansvar eller riksansvar enligt 7 eller 9 §. Förfarandet är nytt. Den gällande lagen bestämmer inte om förutsättningar för utnämning till landskapsmuseer och regionala konstmuseer som handhar regionala uppgifter och museernas ställning utvärderas inte systematiskt efter utnämningen. Genom en ändring av museilagen som trädde i kraft 2015 innehåller lagen bestämmelser om förutsättningar för utnämning till riksomfattande specialmuseum som handhar riksomfattande uppgifter. Nuvarande riksomfattande specialmuseer ska före slutet av 2018 visa att de uppfyller förutsättningarna för riksomfattande specialmuseer. Redovisningen sänds till undervisnings- och kulturministeriet. I det fall att ett riksomfattande specialmuseum inte längre uppfyller något av kriterierna för utnämmandet eller om museet inte utför de uppgifter som föreskrivits för det kan undervisnings- och kulturministeriet återkalla utnämmandet.

Undervisnings- och kulturministeriet kan besluta att återkalla uppgiften för ett museum med regionalt ansvar eller riksansvar om det av utvärderingen framgår att museet inte längre uppfyller förutsättningarna för utnämning till ansvarsmuseum enligt 7 § eller 9 § eller om det framgår att det har funnits väsentliga brister i fullföljandet av de föreskrivna uppgifterna. Beslutet förutsätter självfallet att museets huvudman hörs på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen.

Museets huvudman kan också på eget initiativ avstå från uppgiften som ansvarsmuseum. För att uppgiften som ansvarsmuseum ska kunna överföras till ett annat museum utan avbrott i skötseln av uppgifterna är det enligt förslaget möjligt att avstå från uppgiften endast från bör-

jan av nästa fyraårsperiod. Undervisnings- och kulturministeriet ska meddelas om detta senast ett år före nästa period.

När det gäller villkoren för statsandel och uppgifterna som ansvarsmuseum är dock avsikten att man i fråga om mindre missförhållanden strävar efter att rätta till situationen genom styrning och uppmaningar. I enlighet med proportionalitetsprincipen återkallas rätten till statsandel eller uppgiften som ansvarsmuseum endast om bristen är väsentlig eller om den inte åtgärdas trots uppmaningar.

Enligt 4 mom. ska ansvarsmuseerna vart fjärde år lämna en redogörelse till undervisnings- och kulturministeriet om hur uppgiften sköts. Antalet årsverken som används för uppgiften följs upp genom en årlig kostnadsenkät. Museerna förhandlar under Museiverkets ledning om en plan för följande fyraårsperiod. I planen ingår mål för skötseln av ansvarsuppgiften, en detaljerad uppgiftsbeskrivning och en uppskattning av de tillgängliga resurserna.

5 kap. **Ikraftträdande**

13 §. Paragrafens 1 mom. innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse.

Enligt 2 mom. upphävs den gällande museilagen genom den föreslagna lagen.

14 §. Paragrafens 1 mom. innehåller en övergångsbestämmelse på grundval av vilken undervisnings- och kulturministeriet vid behov kan periodisera ändringar i antalet årsverken över högst tre finansår, om det antal årsverken som fastställs som grund för statsandelen för respektive museum enligt denna lag väsentligt avviker från det antal årsverken som fastställts för museet för det år som föregick lagens ikraftträdande. Syftet med bestämmelsen är att ge museerna tillräckligt med tid för att anpassa verksamheten om de ändrade bestämmelserna om fastställandet av antalet årsverken som läggs till grund för statsandelen skulle orsaka väsentliga förändringar i statsandelens belopp för något museum. Bestämmelsen gäller de museer som har haft rätt till statsandel vid denna lags ikraftträdande och som godkänns som berättigade till statsandel även enligt denna lag.

I 2 mom. finns en övergångsbestämmelse som gäller kraven i fråga om museichefen och sakkunniga inom museibranschen som arbetar vid museet och som enligt förslaget är förutsättningar för statsandel. Enligt 5 § ändras förutsättningarna i det avseendet att museichefen med avvikelse från gällande lag alltid förutsätts ha högre högskoleexamen. Enligt förslaget förutsätts av bibliotekschefen inte längre studier i museologi eller arbetserfarenhet inom museibranschen men nog däremot ledarförmåga och god förtrogenhet med museets verksamhetsområde. De som vid lagens ikraftträdande har uppfyllt behörighetsvillkoren för museichef eller sakkunnig inom museibranschen enligt den gällande lagstiftningen och fortsätter i samma uppgift vid ett museum som hade rätt till statsandel vid lagens ikraftträdande uppfyller enligt förslaget villkoren i 5 § 9 och 10 punkten så länge de stannar i ifrågavarande uppgift.

3 mom. gäller utvärderingen av förutsättningarna för utnämning till museum med riksansvar i fråga de nuvarande riksomfattande specialmuseerna. Bestämmelsen om förutsättningarna för utnämning till riksomfattande specialmuseum fogades som 3 a § till museilagen genom en lagändring som trädde i kraft i mars 2015. I samband med detta bestämdes genom en övergångsbestämmelse om ett förfarande enligt vilket de riksomfattande specialmuseerna före utgången av 2018 ska visa att de uppfyller förutsättningarna. Eftersom förutsättningarna enligt den föreslagna lagen inte väsentligt avviker från förutsättningarna som fogades till lagen tidigare och uppfyllandet av dessa precis har undersökts före lagens ikraftträdande behöver uppfyllandet av förutsättningarna inte undersökas på nytt när de nuvarande riksomfattande speci-

almuseerna ansöker om att bli museer med riksansvar. I 4 mom. bestäms om tidsplanen för de utvärderingar av förutsättningarna för museum med regionalt ansvar och riksansvar och av skötseln av uppgifterna som avses i 12 § 2 mom. Enligt bestämmelsen görs utvärderingarna med fyra års intervaller på samma sätt som de utvärderingar av villkoren för rätt till statsandel som avses i 12 § 1 mom. För att undervisnings- och kulturministeriets och Museiverkets uppgifter med anledning av dessa utvärderingar ska fördelas jämnare på olika år föreslås det att förfarandena sker så att den första utvärderingen av museer med regionalt ansvar görs redan inom två år efter lagens ikraftträdande och den första utvärderingen av museer med riksansvar inom tre år. Därefter ska varje utvärdering göras med fyra års intervaller varvid utvärderingarna fördelas jämnt på olika år.

1.3 Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att laghänvisningen i 1 mom. 6 punkten ändras så att den hänvisar till den föreslagna nya museilagen.

5 §. Grunden för beräkning av finansieringen. Paragrafen innehåller en allmän bestämmelse om de kalkylerade grunder enligt vilka statsandelen för olika funktioner som omfattas av lagen fastställs. Bestämmelsen är till karaktären närmast sammanställande. Närmare bestämmelser om sättet som museernas finansiering beräknas på och om grunderna för museernas finansiering finns i 22, 35, 35 a och 35 b §.

Enligt 7 punkten är utgångspunkten att museernas basfinansiering, tilläggsfinansieringen för uppgifter som museum med regionalt ansvar och finansieringen för teatrar och orkestrar grundar sig på antalet kalkylerade årsverken som fastställts för verksamhetsenheten och priset per enhet som fastställts per kalkylerade årsverke. I fråga om museernas basfinansiering förblir de kalkylerade grunderna de samma som för närvarande. Grunderna för tilläggsfinansieringen för uppgifterna som museum med regionalt ansvar och riksansvar ändras från de nuvarande. I nuläget beviljas riksomfattande specialmuseer, landskapsmuseer och regionala konstmuseer en statsandel som är 10 procentenheter högre än hos andra museer med rätt till statsandel. Därtill har riksomfattande specialmuseer beviljat statsunderstöd för skötseln av deras specialuppgifter. Enligt förslaget ska tilläggsfinansieringen för uppgifter som museum med regionalt ansvar grunda sig på antalet årsverken för uppgiften som museum med regionalt ansvar som fastställts för huvudmannen och ett pris per enhet som fastställts per kalkylerade årsverke. För skötseln av uppgifter som museum med riksansvar beviljas enligt förslaget ett eurobelopp efter prövning som tilläggsfinansiering som en del av statsandelen. Eftersom tilläggsfinansieringen för uppgifter som museum med riksansvar inte bygger på kalkylerade grunder nämns den inte i denna paragraf som gäller de kalkylerade grunderna för statsandelen.

22 §. Statsandelen för driftskostnaderna för museer, teatrar och orkestrar. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur statsandelen för museer, teatrar och orkestrar räknas. I 1 mom. bestäms om hur statsandelen som beviljas för ett museums driftskostnader beräknas. Museernas statsandel består av tre delar: museernas basfinansiering, tilläggsfinansiering för uppgifter som museum med regionalt ansvar och tilläggsfinansiering som beviljas efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar. Basfinansieringen ingår i finansieringen för alla museer med rätt till statsandel. Ett museum som utnämns till museum med regionalt ansvar får utöver basfinansieringen tilläggsfinansiering för uppgifter som museum med regionalt ansvar. På motsvarande sätt får ett museum som utnämns till museum med riksansvar både basfinansiering och tilläggsfinansiering efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar.

Beloppet som museets basfinansiering beräknas enligt fås genom att multiplicera antalet årsverken som fastställts för huvudmannen för basfinansieringen med det pris per enhet som av-

ses i 35 § 1 mom.. I priset per enhet beaktas även beloppet som avdras enligt 35 a §. Beloppet som tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med regionalt ansvar grundar sig på beräknas i övrigt på samma sätt, men antalet årsverken är antalet årsverken som fastställts för huvudmannen för uppgiften som museum med regionalt ansvar. I tilläggsfinansieringen för statsandelen för uppgiften som museum med regionalt ansvar används därtill en annan statsandelsprocent än i basfinansieringen.

Enligt 1 mom. 1 punkten är statsandelsprocenten för museernas basfinansiering 37. Statsandelsprocenten för basfinansieringen är den samma som den nuvarande statsandelsprocenten för de museer som inte omfattas av höjningen av statsandelsprocenten för riksomfattande specialmuseer, landskapsmuseer och regionala konstmuseer på basis av riksomfattande eller regionala uppgifter.

Enligt 2 punkten är statsandelsprocenten för uppgifter som museum med regionalt ansvar 85. Det är motiverat att merparten av kostnaderna för uppgiften som museum med regionalt ansvar täcks med statsandel eftersom skötseln av uppgifterna sträcker sig till ett område som är större än kommunen som driver verksamheten. Vid fastställandet av verksamhetsområdena utgår man från landskapsgränserna. För att säkerställa likadana sakkunnigtjänster runtom i landet är det motiverat att staten deltar i produktionen av dem med en högre finansieringsandel. I synnerhet i fråga om uppgiften som anknyter till kulturmiljön handlar det om en uppgift som tidigare skötts genom avtal med Museiverket.

Tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med riksansvar enligt 3 punkten fastställs inte på kalkylerade grunder utan beviljas efter prövning. Bestämmelser om tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med riksansvar finns i 35 b §.

I 2 mom. bestäms om hur statsandelen för teatrar och orkestrar beräknas. I detta sammanhang föreslås inga ändringar i beräkningssättet. Bestämmelsen i nuvarande 2 mom. gäller beaktandet av verkningarna av konkurrenskraftsavtalet vid beräkandet av statsandelen för 2017—2019, varvid bestämmelsen inte längre behövs från år 2020.

35 b §. *Tilläggsfinansiering enligt prövning för en uppgift som museum med riksansvar.* Det är motiverat att staten efter prövning höjer statsandelen för vissa museer som representerar områden med nationell betydelse för skötandet av riksomfattande uppgifter och för att täcka de högre kostnader som uppgifterna medför.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om en höjning efter prövning av statsandelen för ett museum med riksansvar. Höjningen kan göras som ett eurobelopp i statsandelen för ett museum som utnämnts till museum med riksansvar i enlighet med 10 § i museilagen. Höjningen betalas för kostnader för skötseln av uppgifter enligt 9 § i museilagen. Höjningen som betalas efter prövning är inte bunden till årsverken utan fastställs som ett belopp. Museerna med riksansvar har mycket olika och ojämförbara specialområden och verksamhetssektorer. På grund av det har en höjning som ett belopp efter prövning ansetts vara en mer ändamålsenligt lösning än en koeficientmodell eller någon motsvarande kalkylerad modell.

Om uppgifternas innehåll och omfattning avtalas med huvudmännen närmare i förhandlingar som sker under Museiverkets ledning på motsvarande sätt som i fråga om museer med regionalt ansvar. Uppgifter om årsverkens allokering till betonade funktioner samlas in årligen i samband med kostnadsenkäten och skötseln av överenskomna uppgifter rapporteras till Museiverket. Ministeriet beaktar uppgifterna om kostnader och genomförandet i fråga om skötseln av uppgifterna när det fattar beslut.

RP 194/2018 rd

Med denna höjning ersätts beviljandet av statsandelen som 10 procentenheter högre för riksomfattande specialmuseer på basis av riksomfattande uppgifter i enlighet med 3 § i den gällande museilagen (792/1992) och specialunderstöden som betalas för skötseln av specialuppgifter med stöd av 4 a § i museilagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelse

Avsikten med den föreslagna övergångsbestämmelsen är att slå ut de förändringar som reformen medför i statsandelens belopp för en enskild verksamhetsenhet på en längre tid, högst tre år, i fall där statsandelens belopp ändras väsentligt. Detta sker genom tilläggsfinansiering för övergångsperioden som beviljas som en del av statsandelen. Rätten till tilläggsfinansiering för övergångsperioden gäller de verksamhetsenheter som hade rätt till statsandel vid lagens ikraftträdande och som godkänns som berättigade till statsandel även enligt den nya lagstiftningen. Tilläggsfinansiering för övergångsperioden under det första året får enligt förslaget de verksamhetsenheter vars statsandel blir minst 10 000 euro lägre än 94 procent av statsandelen för det sista finansåret före lagens ikraftträdande. Tilläggsfinansiering för övergångsperioden beviljas i detta fall till ett sådant belopp att den totala statsandelen blir 94 procent av statsandelen för året som föregår lagens ikraftträdande. Under de följande åren är procentgränsen på motsvarande sätt 88 och 82 procent.

Avsikten med tilläggsfinansieringen för övergångsperioden är dock inte att kompensera sådana minskningar i statsandelens belopp som beror på att antalet årsverken som läggs till grund för verksamhetsenhetens statsandel minskar. I situationer där antalet årsverken som fastställs som grund för verksamhetsenhetens statsandel är lägre än det var året före lagens ikraftträdande används därför som jämförelse det belopp som verksamhetsenheten hade fått som statsandel med detta lägre antal årsverken.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I avvikelse från den gällande museilagen innehåller den föreslagna museilagen inget bemyndigande att utfärda förordning. Enligt förslaget upphävs den gällande statsrådsförordningen om museer samtidigt som bestämmelsen med stöd av vilken den utfärdats upphävs.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Innan lagen träder i kraft ska ansökan om rätt till statsandel ordnas, uppgifterna som behövs vid beräkandet av statsandelen insamlas och besluten om rätt till statsandel beredas och fattas. För dessa verkställighetsåtgärder måste det reserveras minst ett år efter att lagen har antagits och stadfästs innan lagen träder i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Statsandelssystemet för kultur främjar de i 16 § 2 mom. i grundlagen avsedda lika möjligheterna för var och en att oavsett medellöshet utveckla sig själv. Statsandelssystemet för kultur gör det möjligt att hålla prisnivån på inträdesbiljetter för kulturtjänster på en skälig nivå och främjar tillgången till mångsidiga kulturtjänster runtom i landet och tillgängligheten för olika befolkningsgrupper.

Enligt 7 § 2 punkten i den föreslagna museilagen omfattar uppgifterna för museer med regionalt ansvar vissa uppgifter som expertmyndighet på kulturmiljöer, i synnerhet ifråga om den bebyggda miljön och det arkeologiska kulturarvet, på det egna verksamhetsområdet. För närvarande sköter en del landskapsmuseer motsvarande uppgifter på basis av ett avtal med Mu-

seiverket. Majoriteten av de museer som i praktiken kunde utnämnas till museer med regionalt ansvar i fråga om myndighetsuppgifter som gäller kulturmiljön är kommunala museer. Den föreslagna museilagen gör det dock möjligt att utnämna även ett museum som drivs av en privat sammanslutning eller stiftelse till museum med regionalt ansvar. Eftersom ett sådant museum inte är en myndighet är det nödvändigt att granska lagstiftningen med tanke på 124 § i grundlagen.

Uppgifterna som sakkunnigmyndighet i fråga om kulturmiljön innefattar utfärdande av sakkunnigutlåtanden som gäller kulturmiljön, deltagande i myndighetsförhandlingar och rådgivning. Uppgifterna kan hänföra sig exempelvis till markanvändnings- och byggnadsfrågor eller till statsunderstöd som gäller kulturmiljön. Den föreslagna uppgiften som regional sakkunnigmyndighet hos museerna med regionalt ansvar stöder fullgörandet av Museiverkets lagstadgade uppgift som sakkunnigmyndighet i fråga om kulturarvet och avsikten är att museerna med regionalt ansvar ska förhandla med Museiverket om sättet som uppgifterna sköts på.

Enligt förslaget ska museerna med regionalt ansvar inte själva fatta beslut som gäller privatpersoners förmåner, rättigheter och skyldigheter, men deras utlåtanden och ståndpunkter som framförs i myndighetsförhandlingar kan påverka exempelvis beslut som fattas av myndigheter som beslutar om planläggningen eller byggnadstillstånd eller av statsbidragsmyndigheten. I beredningen har det bedömts att uppgifterna som sakkunnigmyndighet inom kulturmiljön hos museerna med regionalt ansvar innefattar sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen. Uppgifterna innefattar dock inte betydande utövning av offentlig makt.

Med tanke på den ändamålsenliga skötseln av uppgifterna är det motiverat att tjänster som anknyter till regional planering och verksamhet produceras i regionerna. De nuvarande landskapsmuseerna och de framtida museerna med regionalt ansvar är etablerade aktörer i regionerna och har tillgång till omfattande informationsresurser och samarbetsnätverk. I museerna placeras kulturmiljöuppgiften som en del av det övriga regionala museiarbetet och den bredare kulturarvskontexten och expertisen. Museerna drivs huvudsakligen av kommuner, men uppgiften kan även ges till ett museum som drivs av en privat sammanslutning eller stiftelse och uppfyller kriterierna för statsandel. Av de nuvarande landskapsmuseerna drivs ett av en förening.

Beviljandet av uppgiften som museum med regionalt ansvar till ett museum som drivs av en privat aktör förutsätter att museet uppfyller villkoren för statsandel som föreskrivs om i 5 § i museilagen och förutsättningarna för uppgiften som museum med regionalt ansvar som föreskrivs om i 8 §. Dessa kriterier har ansetts säkerställa att ett museum som utnämns till museum med regionalt ansvar har förutsättningar att fullgöra uppgifterna på ändamålsenligt sätt. Därtill ska Museiverket enligt förslaget följa upp hur förutsättningarna för uppgifterna som ansvarsmuseum uppfylls och hur uppgifterna sköts i förhandlingar som sker vart fjärde år.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande begärs om propositionen.

Bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsansvar vid skötseln av uppgifterna ingår enligt förslaget i 7 § 2 mom. i museilagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Museilag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte är att

- 1) upprätthålla och stärka enskilda personers och samfunds förståelse och delaktighet i fråga om kultur, historia och miljö,
- 2) främja bevarandet av kultur- och naturarvet samt konsten för kommande generationer,
- 3) främja samhörighet, kontinuitet och kulturell mångfald,
- 4) främja bildning, välfärd och demokrati.

2 §

Syftet med museiverksamheten är att

- 1) ta till vara och bevara kultur- och naturarvet samt konsten,
- 2) främja och utnyttja forskningen kring samlingarna och andra innehåll,
- 3) främja tillgången till och utnyttjandet av samlingarna och kunskapen,
- 4) presentera kultur- och naturarvet samt konsten och att erbjuda upplevelser,
- 5) bedriva publikarbete och växelverkan samt att främja undervisning och fostran.

3 §

Med professionella museer avses i denna lag sådana verksamhetsenheter som i huvudsak bedriver museiverksamhet och drivs av staten, en kommun, en samkommun eller någon annan sammanslutning eller stiftelse och har samlingar, ordinarie anställd yrkeskunnig personal och är öppna för allmänheten.

2 kap.

Statsandel för driftskostnaderna för professionella museer

4 §

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar statsandelar för driftskostnaderna för professionella museer enligt bestämmelserna i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) och i denna lag.

Målsättningen med den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för professionella museer är att främja ett heltäckande tillvaratagande av kulturarvet samt tillgången till mångsidiga, regionalt heltäckande och för respektive samfund betydelsefulla museitjänster.

RP 194/2018 rd

5 §

Villkoren för att godkännas såsom professionellt museum som är berättigat till statsandel är att

- 1) museets huvudman är en kommun eller ett kommunförbund eller en sådan privat sammanslutning eller stiftelse till vars stadgeenliga uppgifter det hör att bedriva museiverksamhet eller svara för museet,
- 2) det finns ekonomiska förutsättningar för verksamheten,
- 3) museet inte drivs i syfte att eftersträva ekonomisk vinst,
- 4) museet har stadgar som styr verksamheten och definierar museets ansvarsområde,
- 5) museet har en samling och ett samlingspolitiskt program,
- 6) det har säkrats att museets samlingar bibehålls som museisamlingar även om museet upphör med sin verksamhet,
- 7) museet regelbundet är öppet för allmänheten samt att verksamheten pågår året om och samlingarna är tillgängliga för besökare,
- 8) museets lokaler är ändamålsenliga,
- 9) museet har en verksamhetsansvarig chef i huvudsyssla som har en för tjänsten eller uppgiften lämplig högre högskoleexamen, ledarskapsförmåga och för uppgiften tillräcklig förtrogenhet med museets verksamhetsområde och uppgifter,
- 10) museet har minst två sakkunniga inom museibranschen som är anställda i huvudsyssla, varav den ena samtidigt kan vara museichef. Vardera ska ha en lämplig högskoleexamen och ha avlagt grundstudierna i museologi,
- 11) museet ska ha tillräckligt med övrig personal,
- 12) museet ska ha en flerårig plan som anger dess mål, verksamhet och ekonomi.

6 §

Efter ansökan från museets huvudman fattar undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för statsbudgeten beslut om godkännande av ett museum såsom berättigat till statsandel. När ministeriet fattar beslutet ska behovet av statsandel beaktas med avseende på målsättningen som föreskrivs i 4 § 2 mom.

3 kap.

Ansvarsmuseer

7 §

Museer med regionalt ansvar har i uppgift att på sitt verksamhetsområde

- 1) fungera som sakkunnig på kulturarvet samt utveckla och främja museiverksamheten, samarbetet inom branschen samt bevarandet av och den digitala åtkomsten till kulturarvet,
- 2) vara sakkunnigmyndighet på kulturmiljöer, i synnerhet i fråga om den bebyggda miljön och det arkeologiska kulturarvet, som ger expertutlåtanden, deltar i myndighetsförhandlingar och ger råd samt utvecklar och främjar värnandet om kulturmiljöer, samarbetet inom branschen och det digitala bevarandet av och tillgången till kunskap om kulturmiljöer,
- 3) vara sakkunnig på konst och det visuella kulturarvet samt utveckla och främja samarbetet inom branschen samt bevarandet av och den digitala tillgången till konsten och det visuella kulturarvet.

RP 194/2018 rd

På den som är anställd vid ett museum med regionalt ansvar tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför sådana uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

8 §

Undervisnings- och kulturministeriet kan på museets huvudmans ansökan utse ett sådant museum som är berättigat till statsandel till museum med regionalt ansvar om

- 1) utnämningen av museet till museum med regionalt ansvar behövs med beaktande av förhållandena inom branschen och skötseln av uppgifterna enligt 6 §,
- 2) museet har en regional plan för sin verksamhet och sina tjänster,
- 3) museet har tillräcklig sakkunskap, kompetens som behövs för att fullgöra uppgifterna och kännedom om verksamhetsområdet,
- 4) museet har tillräckligt täckande samlingar, material och innehåll inom sitt verksamhetsområde, och
- 5) museet har förutsättningar att fullgöra de uppgifter som enligt 7 § föreskrivs för ett museum med regionalt ansvar.

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer verksamhetsområdet för ett museum med regionalt ansvar på basis av ansökan av museets huvudman. Verksamhetsområdet kan omfatta ett eller flera landskap om inte något annat följer av grundad anledning som anknyter till omständigheterna i området. Uppgiften som ansvarsmuseum som beviljas ett museum kan omfatta en eller flera av de uppgiftshelheter som föreskrivs i 7 §.

9 §

Museer med riksansvar har i uppgift att bedriva riksomfattande museiverksamhet på sitt specialområde,

- 1) utveckla och främja arbetet med kulturarvet och samarbetet mellan museer inom sitt specialområde,
- 2) fungera som sakkunnig på riksnivå på kulturarvet inom sitt specialområde,
- 3) upprätthålla och främja internationella kontakter på sitt specialområde,
- 4) främja bevarandet och den digitala åtkomsten till kulturarvet på sitt specialområde.

10 §

Undervisnings- och kulturministeriet kan på museets huvudmans ansökan utnämna till museum med riksansvar ett museum om

- 1) museet fungerar som specialmuseum på ett nationellt sett betydande verksamhetsområde,
- 2) utnämningen av museet till museum med riksansvar behövs med beaktande av verksamhetsområdet och syftet med museiverksamheten som föreskrivs i 2 §,
- 3) museet har en riksomfattande verksamhets- och serviceplan,
- 4) museet har en nationellt sett betydande samling inom sitt verksamhetsområde,
- 5) museet har förutsättningar att fullgöra de uppgifter för ett museum med riksansvar som föreskrivs i 9 §.

4 kap.

Särskilda stadganden

11 §

RP 194/2018 rd

När undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fastställer det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för ett museums basfinansiering och för tilläggsfinansieringen för uppgiften som museum med regionalt ansvar, ska ministeriet beakta det faktiska antalet årsverken under de fyra föregående finansåren och beakta behovet av statsandel med avseende på den målsättning som föreskrivs i 4 § 2 mom. Antalet årsverken som fastställs för basfinansieringen ska uppgå till minst två.

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer med fyra års mellanrum en finansieringsplan för respektive enhet. Planen ska innehålla en uppskattning för de fyra följande finansåren av det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för museer som är berättigade till statsandel. Planen ska vara utgångspunkt vid fastställandet av det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för museerna, om inte något annat följer av statsbudgeten, en väsentlig nedgång i antalet faktiska årsverken vid ett museum eller förändringar i omständigheterna som inträffat efter fastställandet av planen.

12 §

Ett museum kan ansöka om rätt till statsandel och om utnämning till museum med regionalt ansvar eller riksansvar vart fjärde år under en ansökningstid som undervisnings- och kulturministeriet meddelar.

Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års mellanrum om ett museum som godkänts såsom berättigat till statsandel fortfarande uppfyller de villkor som anges i 5 §. Om museet inte längre uppfyller de villkor som föreskrivs i 5 §, kan undervisnings- och kulturministeriet återkalla godkännandet av museets rätt till statsandel.

Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med fyra års mellanrum huruvida museer som utsetts till museum med regionalt ansvar eller riksansvar fortfarande uppfyller förutsättningarna för utnämningen och om museet skött de uppgifter som föreskrivs för ansvarsmuseer. Undervisnings- och kulturministeriet kan sedan ministeriet hört huvudmannen för museet återkalla utnämningen till museum med regionalt ansvar eller riksansvar, om museet inte längre uppfyller villkoren för att utses till ansvarsmuseum eller om det föreligger allvarliga brister i skötseln av de uppgifter som ingår i bestämmelserna om ansvarsmuseer. Museets huvudman kan avstå från uppgiften som museum med regionalt ansvar eller riksansvar från början av nästa fyraårsperiod genom att skriftligen meddela undervisnings- och kulturministeriet om detta senast ett år tidigare.

Ansvarsmuseet ska med fyra års mellanrum lämna in en redogörelse till undervisnings- och kulturministeriet om hur den plan som föreskrivs om i 8 § 1 mom. 2 punkten eller i 10 § 3 punkten har verkställts. Ansvarsmuseet och Museiverket ska med fyra års mellanrum förhandla om en plan för följande fyraårsperiod.

5 kap.

Ikraftträdande

13 §

Denna lag träder i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs museilagen (729/1992).

14 §

Om det fastställda antalet årsverken som enligt 12 § 1 mom. i denna lag och 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet läggs till grund för statsandelen för finansåret efter det år denna lag träder i kraft avsevärt avviker från det fastställda antalet

RP 194/2018 rd

årsverken som lagts till grund för statsandelen för det år som föregick lagens ikraftträdande, kan undervisnings- och kulturministeriet trots 11 § 1 mom. periodisera förändringen över högst tre finansår. Periodiseringen genomförs genom att gradvis öka eller minska det antal årsverken som fastställs som grund för statsandelen så att antalet årsverken senast det tredje finansåret efter lagens ikraftträdande överensstämmer med bestämmelserna i 11 § 1 mom.

Den som före lagens ikraftträdande har anställts för en sådan uppgift som avses i 5 § 9 eller 10 punkten vid en verksamhetsenhet som vid denna lags ikraftträdande hade rätt till statsandel och som uppfyller de villkor för uppgiften som ingick i de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande, uppfyller fortsättningsvis villkoren för ifrågavarande uppgift.

Ett museum som har utsetts till riksomfattande specialmuseum i enlighet med 3 a § i museilagen som upphävts genom denna lag och som enligt övergångsbestämmelsen i lagen om ändring av museilagen (138/2015) senast den 31 december 2018 har visat undervisnings- och kulturministeriet att det uppfyller de förutsättningar som anges i 3 a § i den upphävda museilagen, uppfylla förutsättningarna för att utnämnas till museum med riksansvar enligt bestämmelserna i 10 § i denna lag.

Trots bestämmelserna i 12 § 2 mom. görs den utvärdering som avses i det momentet i fråga om museer med regionalt ansvar för första gången två år efter lagens ikraftträdande och för museer med riksansvar för första gången tre år efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 6 punkten, 5 § 7 punkten och 22 §, av dem 1 § 1 mom. 6 punkten sådan den lyder i lag 1410/2014 och 22 § sådan den lyder i lag 1486/2016, samt
fogas till lagen en ny 35 b § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

6) museilagen (/)

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

7) i fråga om basfinansiering för museer och tilläggsfinansiering för museer med regionalt ansvar och för teatrar och orkestrar på basis av det antal kalkylerade årsverken som fastställts för institutionen i fråga och det per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet.

22 §

Statsandelen för driftskostnaderna för museer, teatrar och orkestrar

För driftskostnaderna för ett museum beviljas dess huvudman i statsandel det belopp som fås genom att räkna samman

1) 37 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för basfinansieringen multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

RP 194/2018 rd

2) 85 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för uppgiften som museum med regionalt ansvar multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

3) sådan tilläggsfinansiering som beviljats efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar som avses i 35 b §.

För driftskostnaderna för en teater eller en orkester beviljas dess huvudman i statsandel 37 procent av det belopp som utgör grund för statsandelen och som fås när det antal kalkylerade årsverken som fastställts för huvudmannen för teatern eller orkestern multipliceras med det pris per enhet och årsverke som bestäms i enlighet med 35 § 1 mom.

4 kap.

Priser per enhet för kulturverksamhet

35 b §

Tilläggsfinansiering enligt prövning för en uppgift som museum med riksansvar

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan besluta att efter prövning höja statsandelen för ett sådant museum med riksansvar som avses i 10 § i museilagen för att täcka kostnaderna som föranleds av skötseln av de uppgifter som avses i den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det första finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det andra finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det tredje finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museets huvudman för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

RP 194/2018 rd

Om det fastställda antalet årsverken som ligger till grund för statsandelen för en verksamhetsenhet är lägre än det var under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, ska statsandelen vid beräkningen av finansieringen för övergångsperioden jämföras med det antal som enheten skulle ha fått i statsandel under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, om det lägre antalet årsverken hade legat till grund för statsandelen.

Helsingfors den 18 oktober 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Europa-, kultur- och idrottsminister Sampo Terho

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 6 punkten, 5 § 7 punkten och 22 §, av dem 1 § 1 mom. 6 punkten sådan den lyder i lag 1410/2014 och 22 § sådan den lyder i lag 1486/2016, samt
fogas till lagen en ny 35 b § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

6) museilagen (729/1992), samt

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

7) för museer, teatrar och orkestrar på basis av det antal kalkylerade årsverken som fastställts för institutionen i fråga och det per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet.

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

6) museilagen (/)

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

7) i fråga om basfinansiering för museer och tilläggsfinansiering för museer med regionalt ansvar och för teatrar och orkestrar på basis av det antal kalkylerade årsverken som fastställts för institutionen i fråga och det

RP 194/2018 rd

Gällande lydelse

22 §

Statsandelen för driftskostnaderna för museer, teatrar och orkestrar

För driftskostnaderna för ett museum, en teater eller en orkester beviljas dess huvudman i statsandel 37 procent av det belopp som utgör grund för statsandelen och som fås när det antal kalkylerade årsverken som fastställts för huvudmannen för museet, teatern eller orkestern multipliceras med det pris per enhet och årsverke som bestäms i enlighet med 35 § 1 mom.

När en kommun eller samkommun som är huvudman för ett museum, en teater eller en orkester beviljas statsandelar beaktas åren 2017—2019 i fråga om museerna 98,29 procent, i fråga om teatrarna 97,72 procent och i fråga om orkestrarna 97,34 procent av det i 1 mom. avsedda belopp som utgör grund för statsandelen.

Föreslagen lydelse

per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet.

22 §

Statsandelen för driftskostnaderna för museer, teatrar och orkestrar

För driftskostnaderna för ett museum beviljas dess huvudman i statsandel det belopp som fås genom att räkna samman

1) 37 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för basfinansieringen multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

2) 85 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen för uppgiften som museum med regionalt ansvar multipliceras med det pris per enhet som avses i 35 § 1 mom.,

3) sådan tilläggsfinansiering som beviljats efter prövning för uppgiften som museum med riksansvar som avses i 35 b §.

För driftskostnaderna för en teater eller en orkester beviljas dess huvudman i statsandel 37 procent av det belopp som utgör grund för statsandelen och som fås när det antal kalkylerade årsverken som fastställts för huvudmannen för teatern eller orkestern multipliceras med det pris per enhet och årsverke som bestäms i enlighet med 35 § 1 mom.

35 b §

Tilläggsfinansiering enligt prövning för en uppgift som museum med riksansvar

Undervisnings- och kulturministeriet kan på ansökan besluta att efter prövning höja statsandelen för ett sådant museum med riksansvar som avses i 10 § i museilagen för att täcka kostnaderna som föranleds av skötseln av de uppgifter som avses i den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

det första finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museet för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 94 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det andra finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museet för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 88 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om den statsandel som enligt 22 § beviljas för driftskostnaderna för ett museum som under det kalenderår som föregick lagens ikraftträdande hade rätt till statsandel under det tredje finansåret efter lagens ikraftträdande skulle bli minst 10 000 euro lägre än 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande, beviljas museet för en övergångsperiod tilläggsfinansiering till ett sådant belopp att statsandelen totalt utgör 82 procent av statsandelen för det finansår som föregick lagens ikraftträdande.

Om det fastställda antalet årsverken som ligger till grund för statsandelen för en verksamhetsenhet är lägre än det var under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, ska statsandelen vid beräkningen av finansieringen för övergångsperioden jämföras med det antal som enheten skulle ha fått i statsandel under finansåret som föregick lagens ikraftträdande, om det lägre antalet årsverken hade legat till grund för statsandelen.